



**DINU SĂRARU**

# Toamna roșie

dramatizare de  
Mihaela  
Tonitza-lordache  
după  
Dragostea  
și revoluția (I)

## *Personajele*

**DUMITRU DUMITRU**  
**ANGHEL TOCSOBIE**  
**TUDOR CERNAT**  
**CARMIA CERNAT**  
**ALEXANDRA TERENȚIA**  
**RUDEANU**  
**MANUIL PĂIANU**  
**MIHALACHE**  
**MIHAI CĂLĂRAȘU**  
**PORUMBARU**  
**DAVID VISARIONOVICI CEZAR**  
**ANGHEL PRAZ**  
**GHIȚĂ PRAZ**  
**NEVASTA LUI GHIȚĂ PRAZ**  
**BONIFACIA RUDEANU**  
**TEODOSIE RUDEANU**  
**RADU OGREZEANU**  
**NĂIȚĂ LUCEAN**  
**RUȘINARU**  
**UZUN**  
**MINZATU**  
**SECRETARUL CU PROBLEME**  
**DE PROPAGANDĂ**  
**SECRETARUL CU PROBLEME**  
**ECONOMICE**  
**ȘEFUL DE CABINET**  
**SECRETARA**  
**UN VORBITOR LA ȘEDINȚA**  
**CIVILUL**  
**PRIMUL OFIȚER DE**  
**SECURITATE**  
**AL DOILEA OFIȚER DE**  
**SECURITATE**  
**ȘOFERUL**  
**PRIMARUL DIN CIREȘU**  
**POPA PORUMB**  
**CÎNTĂREȚUL**  
**O ÎNGRIJITOARE**  
**O BOCITOARE**  
**O FEMEIE LA ÎNMORMÎNTARE**

# Tabloul 1

Sală de ședințe. Masă de prezidiu cu șase scaune, tavă cu cană de apă, pahare. Pupitru pentru vorbitori. În prezidiu: Anghel Tocsobie, Dumitru Dumitru, Manuil Păianu, prim-vicepreședintele Nicolae Mihalache, Secretarul cu propaganda, Secretarul cu probleme economice. În rîndul întii din sală nu stă decît, la un capăt al șirului de scaune, David Visarionovici Cezar. Cel ce ocupă scaunele au, fiecare, jos sau pe genunchi, servlete-diplomat, mape. Toți au agende deschise și notează cu sîrg fraze care le par importante.

La pupitru, un vorbitor, înflăcărat de cuvintele pe care, rostindu-le, le crede capitale, se adresează cînd sălîi, cînd prezidiului, căutînd anume privirea lui Anghel Tocsobie. Tocsobie, răsturnat pe spătarul scaunului, privește cu superioritate peste capetele celor din sală.

**VORBITORUL** : ...Pentru că nu întimplător, tovarăși, noi sintem chemați să..., noi putem să spunem, astăzi, cu mîndrie că... *(nemaștînd ce să spună, citește cu elan lozinca de pe perete)* „În socialism, omul este cel mai de preț capital!“ *(Pauză. Nimeni nu aplaudă. Vorbitorul așteaptă cîteva secunde, tot cu ochii la Anghel Tocsobie, întîrzie penibil, apoi coboară. Pe pauză, de afară, se aude un glas : „Dă, mă băiete drumul la basculantă, că nici n-a început bine ziua și-ți arde de ședință“).*

*(Nimeni nu întoarce capul, toți privesc la Tocsobie așteptîndu-l reacția.)*

**PĂIANU** *(își drege, cu efort, glasul)* : Urmează la cuvînt tovarășul Mihai Călărașu... *(Mihai Călărașu se îndreaptă spre pupitrul vorbitorilor. Tocsobie se întoarce întrebător către Dumitru Dumitru. Păianu, senin, nu așteaptă, și, cu voce hîrîtită, în șoaptă.)* Mihai Călărașu. E directorul trustului nostru de construcții.

**ANGHEL TOCSOBIE** : Mulțumesc. *(Se lasă iar pe spătarul scaunului, cu un aer plictisit.)*

**PĂIANU** : Urmează să-l schimbăm și pe el săptămîna viitoare, însă nu s-a definitivat decizia, unde îl încadrăm, la ce paragraf... Întră în ședința secretariatului de săptămîna viitoare...

*(Tocsobie nu-l ascultă. Călărașu așteaptă încuviințarea lui Dumitru Dumitru ca să poată începe.)*

**DUMITRU DUMITRU** *(simplu, binevoitor)* : Da.

**MIHAI CĂLĂRAȘU** *(lîniștit, zîmbînd cu sfîcțune)* : Dacă-mi permiteți, aș vrea

să încep spunînd, mai întii, că avem prea multe ședințe și prea multe rapoarte. Raportăm la nesfîrșit și pe toate căile și pe toate formularele și prin toate mijloacele, și ne-am obișnuit să raportăm; a apărut chiar și o tehnică a raportării... Mi-am însușit-o și eu. Dar problema care se pune este, de fapt, raportul dintre realitate și raportul nostru propriu-zis. *(Toată lumea ascultă într-o liniște desăvîșită. Tocsobie se îndreaptă în scaun și ascultă cu atenție, apoi — observînd că sala i-a înregistrat reacția, abordează — din nou — aerul de superioră indiferență.)* Eu am început să obosesc tot confecționînd la rapoarte care nu folosesc, de fapt, nimănu, și — uneori — altele decît realitatea... așa, mai rotunjite decît ea, mai optimiste, mai pufoase... Dar să mă întorc la ședințe... *(Privește liniștit în sală, unde nimeni nu mai notează nimic. Apoi se uită la Dumitru Dumitru și-i întîlnește privirea încurajatoare. Cu ochii la ceas.)* E nouă și jumătate — acum, și eu trebuia să mă aflu, în acest moment, la turnarea temeliei blocului-turn, și poate că *(accentuînd)* și alții trebuiau să se afle acolo...

**DUMITRU DUMITRU** *(ca răspuns la privirea nedumerită a lui Tocsobie)* : Are dreptate.

**MIHAI CĂLĂRAȘU** *(încurajat, scoate din buzunarul hainei un vraf de hîrtii)* : Iată cifrele: din fondurile alocate de la bugetul statului, în perioada care a trecut de la ultima consfătuire... s-au construit: locuințe — un număr de...

**DUMITRU DUMITRU** *(oprindu-l, cu bunăvoință)* : Nu e nevoie... Avem toate datele. Le-am primit încă de

acum zece zile. Le-au primit toți tovarășii. *(În sală — fișuit de hîrtii și gesturi de aprobare. Mihai Călărașu așteaptă, neștiind dacă trebuie să continue sau nu. Către sală.)* Există, într-adevăr, o imensă și inutilă formularistică, o plăcere a rapoartelor de tot felul și — unele peste altele — se cer, într-adevăr, statistici peste statistici. Are dreptate tovarășul Călărașu. Sînt prea multe ședințe. Și, de cele mai multe ori, ele reprezintă neputința noastră și, mai ales, nevoia noastră de forme care să ne apere și să ne justifice neputința. Drama aici este, că *(apăsător, stăpînit)* nu numărul ședințelor ne chinuie, ci faptul că ele sînt goale, false și inutile, și — de-abia atunci — ne revoltăm împotriva numărului lor mare, care demonstrează neputința noastră de a le exploata sincer, și folositor, și causal. Cine, vă întreb eu aici, și din nou, vă împiedică să le reduceți, să fiți cinștiți?! *(În sală, liniște deplină. Singur, Mihai Călărașu clatină din cap, neconvins. Din spatele prezidiului se strecoară, fără zgomot, Șeful de cabinet al lui Dumitru Dumitru, care îi șoptește ceva, apoi iese. Dumitru Dumitru reia, cu o veselie rea și cu glasul iute, repezit.)* Are, deci, dreptate Mihai Călărașu. *(Pe intrarea Șefului de cabinet, Mihai Călărașu a coborît de la tribună și și-a reluat locul în sală.)* Acum, am fost înștiințat că trebuie să mă pregătesc pentru altă ședință. *(În sală, rumoare veselă.)* Da... *(Intră, elegant, calm, Tudor Cernat, care se așază în rîndul întii.)*

**PĂIANU** *(privește la Tudor Cernat, apoi, cu umilință, cînd la Dumitru Dumitru, cînd la Tocsobie, neștiind ce să facă. Amîndoi îl ignoră. Incet, consultîndu-și, încă o dată hîrțiile)*: Nu mai e nimeni.

**TOCSOBIE** *(privindu-și ceasul, iese grav din indiferența lui; către Dumitru Dumitru)*: Ne oprim aici...

**DUMITRU DUMITRU**: Da... *(În liniștea sălii, se aude, de afară, ceasul vechi al catedralei bătînd rar ora 10. Dumitru Dumitru se ridică.)* Mai sînt... unele măsuri organizatorice. *(Tocsobie — regăsindu-și distanța olimpiadă — urmărește reacția sălii. Dumitru Dumitru, către Păianu :)* Tovarășe Păianu, ca să n-o mai lungim, treci direct la decizie.

**PĂIANU** *(căutînd în hîrtii fraza de încheiere)*: Așa..., da..., aici! *(Cu glas hîrțit, cu un aer important.)* „În vederea desfășurării în perfectă obiectivitate a activității comisiei controlului de partid și pînă la finalizarea concluziilor, inginerul Tudor Cernat, directorul general al Grupului indus-

trial, se suspendă din funcție și se pune la dispoziția Comitetului județean“...

**DUMITRU DUMITRU** Da, e destul...  
**PĂIANU** *(cu umilință)* E-n regulă..., e-n regulă... *(Își stringe hîrțiile.)*

**TUDOR CERNAT** *(tare, clar)* Nu e-n regulă nimic! *(Toată lumea se ridică. Prezidiul iese prin spatele mesei, în ordine ierarhică — Anghel Tocsobie, Dumitru Dumitru, Secretarul cu propagandă, Secretarul cu probleme economice, Prim-vicepreședintele Mihalache, și, ultimul, Păianu. Sala se goleşte. Pe scaune, rămîn, singuri, Tudor Cernat și Mihai Călărașu. Cernat, ca pentru sine.)* Nu, lui nu-i este permis să reacționeze așa, nu e normal, la el e absolut străin astfel de comportament... *(Apoi, parcă descoperindu-l pe Călărașu.)* Pricepi, înțelegi, îți dai seama?... Viața e mai simplă, mai concretă și mai suportabilă. Noi ne complicăm tot timpul și ne zbuciumăm inutil să păstrăm aparențele aparența principalității, aparența exigenței, aparența obiectivității, aparența omenei... Auzi? Pînă și aparența omenei?... Nu știu dacă mă pricepi?... *(Revoltat deodată.)* Dar lui, lui nu-i poate fi permisă o astfel de atitudine. și — în orice caz — nu față de mine, înțelegi?...

**MIHAI CĂLĂRAȘU** *(pe gînduri)*: Ceva s-a petrecut cu el... Ceva s-a schimbat în el... Nu mai e atît de stăpîn pe situația lui ca înainte... S-a întîmplat ceva... Fiindcă el e un om cinstit, nu face nimic din ceea ce nu crede... Am văzut că și azi, la plenară, era cam trist, nu mai era ca de obicei. M-a acoperit și azi, dar cam fără vlagă... Păi, cum era el altădată?... E clar, s-a întîmplat ceva... Nu mai are aceleași argumente...

**TUDOR CERNAT** *(repezit)*: Sau aceeași credință... Domnule, de ce nu apare un reportaj mare despre mine acum, cînd divorțez, cînd eroismul meu nu mai e doar la grup, ci și în curajul meu de a acționa conform cu sentimentele mele și de a înfrunta atîtea prejudecăți?! Unde dracu' e gazetarul ăla agresiv care a publicat interviul cu mine nemăsluit, adevărat, cu tot ce gîndeam eu, atunci, mai adevărat?... Unde dracu' e el acum, să scrie despre eroul Tudor Cernat, care a devenit brusc incapabil ca inginer și conducător pentru că nu mai poate suporta mizeria unei căsnicii care a încetat de mult să mai însemne altceva decît un lung și insuportabil șir de crize de isterie ale unei femei mediocre și ajunsă, la patruzeci de ani, în pragul menopauzei...

MIHAI CĂLĂRAȘU Vedeti dumnea-voastră, e ceva nepus la punct în mecanismul nostru social sau moral, mă rog... Pentru că, știți bine, eu nu divorțez, eu sint văduv, eu am plîns trei ani la rînd și plîng și acum după soția mea... Nu știu cită lume din activul nostru Județean are idee ce înseamnă să-ți moară nevasta de cancer, și tu să știi sigur că ea mai are de trăit doar citeva luni, și să ții în brațe — noapte de noapte — un viitor cadavru, care se lipește de tine și plînge, pentru că și ea știe totul... Mă ascultți, tovarășe Cernat ?...

TUDOR CERNAT (*aproape țipînd*) : Da, te ascult, vorbește, înțeleg !

MIHAI CĂLĂRAȘU : De trei ani plîng, și n-a existat duminică să nu fiu la crucea ei, fiindcă noi avem loc de veci moștenire de la părinții ei... Înțelegi ?... Și am două fete mari, și nu mă mai pot însura, nu mai pot aduce în casă o femeie, nu e moral... Cum s-o aduc, cum s-o culc în camera în care am trăit cu soția mea, care a fost, domnule, excepțională ! Nu se poate, domnule, nu e moral... Însă sint și eu om, sint bărbat, sint sănătos, trebuie să muncesc, să fiu liniștit... Și mi-e și rușine să-ți spun... Da' lui Dumitru... adică tovarășului prim-secretar, i-am spus... I-am spus cum ți-aș spune dumitale... Însă n-am nimerit bine, sau (*pe gînduri*) — dracu' știe — s-a schimbat ceva în el... Și nici fetelor nu știu cum să le spun „Tată, uite, m-am întîlnit cu tovarășa Ortansa Gheorghiu, profesoara voastră de geografie, văduvă și ea, nenorocita, și cu copiii și ea“... (*Lui Cernat, care se uită mirat la el.*) Bărba-su a fost contabil la Trust la mine, și a murit la un meci de fotbal, acum patru ani, tocmai în minutul 90, cînd ai noștri marcase și se calificau în A ! (*Amîntindu-și, brusc enervat.*) M-au ascultat la telefon, domnule... Ca pe un spion, ca pe un trădător, ca pe un dușman m-au ascultat... M-au fotografiat, mi-au pus fotografia în față, dacă ai mai pomenit așa ceva ? !... M-au fotografiat cînd m-am întîlnit cu dînsa în fața blocului și eu li sărutam mina. „Și ce dovadă e asta ?“ — i-am întreat eu, ce dovedește asta ?... Însă nu se poate discuta ! Cine i-a învățat, domnule, așa ceva ? Cine ne-a învățat să ne perfecționăm noi într-atît relațiile noastre tovarășești încît să ne urmărîm și să ne fotografiem ? Și să ne ascultăm la telefoane ?...

TUDOR CERNAT (*amuzat*) Fii, domnule, serios ! Nu te-a ascultat nimeni. Se mai strică telefoanele, pentru că

nu sintem în stare să întreținem tehnica asta electronică, cu depanatori improvițați care nu și-au desprins încă deștele de pe limba de lemn... Fii serios, domnule... (*Apoi, deodată, violent.*) Uite ce-l, dragă Călărașule... Eu n-am de gînd să întemeiez o asociație a năpăstuiților în socialism, înțelegi ? ! O să te dea niște nemernici afară, se poate întîmpla, asta e situația... Nu ne-a dat nimeni și nici nu se dau în socialism adevărînte de imunitate la nenorociri și porcării. Cine ți-a spus ție că, dacă am ajuns cu socialismul unde am ajuns, acum o să plutim pe apa lui ca la Ocenele Mari ?

MIHAI CĂLĂRAȘU (*sincer nedumerit*) Nu înțeleg...

TUDOR CERNAT : Nu înțelegi, să fii sănătos ! Du-te și plîngi, fă memorii, te privește ! Dar dacă vrei să câștigi, bate cu pumnul în masă. Să știi : nici noi, în socialism, cîteodată, nu suferim adevărul. Nu socialismul — noi nu-l suportăm ! Eu, frate Călărașule, n-am însă chef de memorii. Eu mă bat pînă la capăt, pricepi ? Nu pot să stau cu mîinile în sin, sau să-mi fac autocritica, fiindcă nu sint ipocrit și n-am greșit, e greșeala etapei, nu a mea și nici a socialismului. Nu poți să vorbești despre cea mai umană societate și exact, dar exact în cadrul ei să-l obligi pe același om la dezumanizare. Aici e problema. Socialismul e ideea și noi sintem oamenii, și să știi că dacă îl construim greșit, nu el e de vină, pricepi ?

MIHAI CĂLĂRAȘU (*pe gînduri*) Da...

TUDOR CERNAT : Așa că — reține : nici nu înființez, nici nu mă înscriu într-o societate a neputincioșilor și a năpăstuiților, aici, în plin socialism. Am chef de revoluție și o s-o fac !

MIHAI CĂLĂRAȘU (*întors la realitate, se uită în toate părțile*) Tovarășe Cernat, taci, domnule, că se aude ! Și chiar dacă nu se aude... Dar se aude precis...

TUDOR CERNAT (*îl privește lung, apoi, calm*) : Bine, așa ai hotărît — te privește. Altceva ?

MIHAI CĂLĂRAȘU Altceva, ce ?...

TUDOR CERNAT (*vînd — pentru ultima oară — să-l facă să înțeleagă*) : Dragă Călărașule, azi, la plenară, venisem hotărît să nu-i mai bag în seamă, nu știu cum să-ți spun... Mă hotărîsem să închei războiul meu : domnule, pînă aici s-a putut, pînă aici am mers și eu, salutare... Ce mama dracului, nu ? Pe urmă m-am răzgîndit ! M-am uitat bine la înaltul demnitar Anghel Tocsobie, așa cum stătea el, acolo în prezidiu, și ne privea pe toți, cu superioritatea rangului și demnității lui, și

m-am răzgîndit. Domnule, mi-am zis, nu e numai el socialismul, și eu pot fi foarte bine socialismul, și chiar sînt ! Numai că eu nu mai am ce pierde, și, fiind mai liber, sînt și mai apt pentru luptă. Am șansa, înțelegi, Călărașule, am eu, acum, șansa să reiau, în plin socialism, teza lui Marx ! N-am de pierdut decît lanțurile...

MIHAI CĂLĂRAȘU (*sincer nedumerit*)  
Care lanțuri ?

TUDOR CERNAT Ale prejudecăților, conjuncturii, situației personale, fotografiului, crezi că la noi nu sînt lanțuri ? Sînt... (*Pe ultimele cuvinte ale lui Cernat, a intrat, cu o cirpă de praf în mînă, încet, neazvîntă, o îngrijitoare, care începe să aranjeze scaunle de la masa prezidiului.*)

MIHAI CĂLĂRAȘU (*speriat, privind în toate părțile*) : Domnule, tovarășe, te rog, taci, nu aici...

## Tabloul 2

**Biroul lui Dumitru Dumitru. Mobilier de un gust desăvîrșit, sobrietate rafinată, pereții albi decupînd parcă și mai bine austeritatea interiorului. În picioare : Dumitru Dumitru — drept, de o eleganță discretă, și Manuil Păianu, secretarul cu probleme organizatorice — respirînd greu, abia stăpînîndu-și o tuse seacă ; acesta din urmă încearcă să-și ascundă gîfălala făcîndu-se că aranjează hîrtiile care-l ies din mapa-dosar de sub braț.**

DUMITRU DUMITRU Ar trebui să te îngrijești nițel, să consulți niște doctori, nu-mi place cum arăți. Trebuie neapărat să te vadă niște doctori !

PĂIANU (*cu un ris hîrîit*) : Nu e nevoie... DUMITRU DUMITRU Ba da ! Nu-mi place cum respiri de la o vreme. Trebuie să te îngrijești. Ce zice soția ? !

CE spune fata, cînd te vede așa ? !

PĂIANU Cu soția... (*semn cu mîna*) ne-am obișnuit. Cît despre fată, ce să mai spun ? (*După o pauză în care ar fi vrut să ofteze, dar aerul pușin din piept nu-l lăsase.*) Ne-a părăsit... S-a măritat... Ieri, ne-a trimis o înștiințare scurtă că s-a căsătorit și o poză cu ginerele, student și el tot la comerț exterior. (*Trist, cu fața aproape schimonosită și de nodul din gît și de tusea pe care vrea s-o stăpînească inutil, și care, împreună, se transformă într-o horcăială penibilă.*) Nu știu cine este, nu știu al cui este, nu știu nimic... Trebuie să ne interesăm...

DUMITRU DUMITRU : Ar trebui să mai discutăm. Poate că e un băiat bun, poate că a făcut bine fata... Să nu ne grăbim, să mai discutăm...

PĂIANU (*neliniștit*) : Asta e, că... vedeți, cînd am aflat, a fost nevastă-mea să vorbească cu ea, dar n-a avut cu cine... Plecase în voiaj de nuntă cu O.N.T.-ul...

DUMITRU DUMITRU (*ironic*) : În circuit ?...

PĂIANU (*zdrobit*) : Tovarășe prim, au plecat amîndoi în Iugoslavia... (*Pe gînduri.*) Învăța bine, anul trecut a fost șef de promoție...

DUMITRU DUMITRU : Și ?

PĂIANU Păi, să așteptăm să vină... să ne ducem să vorbim și cu ea, și cu băiatul, și cu cuscrii... Să punem lucrurile în ordine.

DUMITRU DUMITRU Și cînd trebuie să vină excursia ?

PĂIANU (*ars*) : S-a terminat excursia ? !...

DUMITRU DUMITRU (*rizind*) : Nu știu, de unde să știu ? Eu te întreb pe dumneata dacă s-a terminat, ca să poți să stabilești tot ce ai de stabilit și să informezi cadrele superioare cu schimbarea care s-a produs în biografia dumitale. Lămurește situația și informează-mă. E clar ?

PĂIANU (*sufocat*) : Da...

DUMITRU DUMITRU : Mîine mă informezi la șapte dimineața, și la nouă convoci ședință de secretariat. E clar ?

PĂIANU (*abia auzit, ca o horcăială*) : Da...

(*Intră Șeful de cabinet.*)

ȘEFUL DE CABINET : A venit tovarășa Rudeanu...

DUMITRU DUMITRU Da, poștește-o să intre.

PĂIANU (*o ia de-a-ndăratelea spre ușă*) : Să trăiți... (*Șeful de cabinet deschide larg ușa, Păianu iese, tot cu spatele ; intră Alexandra Terenția Rudeanu.*)

DUMITRU DUMITRU (*Șeful de cabinet*) Cînd vine băiatul ăla de la Ci-reșu, inginerul, nu-l cunosc, o să-ți spună el cine e, să-l lași să intre, și pînă nu vine Cernat, nu mai sînt aici pentru nimeni.

ŞEFUL DE CABINET : Nfeles.. (Iese, închizînd fără zgomot uşa.)

DUMITRU DUMITRU : Luaţi loc. Aţi fost ?.. Cum vi s-a părut ?

ALEXANDRA : Extraordinar, aţi reuşit să construiţi totul aşa cum a fost.

DUMITRU DUMITRU : Tocmai de aceea v-am rugat să veniţi. M-am gândit că cineva din familie ar putea să verifice amănuntele.

ALEXANDRA : Da...

DUMITRU DUMITRU (*calm, cu glasul egal, simplu*) Conacului ăsta, eu i-am dat foc. (*Alexandra îl priveşte uimită, fără puterea de a mai întreba: „cum ?”*) Vedeţi dumneavoastră cum e revoluţia noastră ? Eu i-am dat foc şi tot eu îl ridic cum a fost. În aceeaşi epocă şi sub aceleaşi idealuri.

(*Intră Şeful de cabinet.*)

ŞEFUL DE CABINET : A venit tovarăşul inginer...

DUMITRU DUMITRU : Să intre. (*Şeful de cabinet face loc unul tîndr cu un sul de calc sub braţ.*)

INGINERUL : Să trăiţi, săr'u-mîna. (*Rămîne în picioare lîngă uşă.*)

DUMITRU DUMITRU V-am chemat ca s-o cunoaşteţi pe tovarăşa Alexandra Terenţia Rudeanu, istoric şi ultima descendentă a familiei Rudeanu, foştii proprietari ai conacului de la Cireşu, pe care-l restauraţi. Dumneata eşti, cumva, de prin partea locului ?

INGINERUL Da, sînt chiar din Cireşu. Am avut noroc că m-a repartizat de la început la monumente şi m-a trimis chiar aici...

DUMITRU DUMITRU (*incrunţindu-se*) : Din Cireşu ?.. Al cui ? Mai cunosc şi eu pe cite cineva din Cireşu.

INGINERUL : Al lui Ghiţă Praz...

DUMITRU DUMITRU (*repede*) : Tovarăşa Rudeanu rămîne mai multe zile la noi, aşa că puteţi să consideraţi că vă stă la dispoziţie... (*Inginerul se uită bucuros cînd la Dumitru Dumitru, cînd la Alexandra, care priveşte prin el, în gol. Dă să iasă. Dumitru Dumitru se apropie, îi dă mîna.*) Ce mai face Ghiţă Praz ?

INGINERUL : Rău... Rău... S-a topit şi nu se mai poate ridica din pat. Acum a cerut să-l scoatem pe prîspă, să se mai uite şi el la lume pe drum, dar nu prea mai are putere nici să răspundă la bună zlua. Şi nici nu mai prea cunoaşte... Ştiţi, nouă ne-au mai murit... patru fraţi de-al mei, mai de mult, înaintea războiului... toţi de aceeaşi boală, şi tot aşa zăceau şi ei, cum zace el acum... (*Dumitru Dumitru pare că nu-l mai aude.*) Îl lua un dor de cap şi o toropeală şi adormeau, aşa, stînd de vorbă... Pe el l-a ajuns

la bătrîneţe... (*Realizează absenţa lui Dumitru Dumitru şi, neştiind ce să facă, pentru că acesta îl ţine în continuare, de rămas bun, mîna într-a lui, continuă, stingaci* :) Eu am auzit de mult de dumneavoastră... Povestea ăl bătrîn cum a fost cînd aţi dat foc conacului... cu Ruşinaru, cu Năiţă Lucian... atunci cînd, la Inghesuială, Ozun i-a scos un ochi lui Minzatu... Şi cum aţi fost împreună în război, şi cînd aţi fost trimişi în cercetare şi obuzul i-a tăiat piciorul... De cite ori povestea, ne spunea : „Atunci l-am văzut eu pe Dumitru... (*jenat*) aşa zicea el atunci l-am văzut eu pe Dumitru ce om este !” Că l-aţi cărat în spinare cu piciorul tîriş, şi apoi aţi fost şi dumneavoastră rînit, tot la picior...

DUMITRU DUMITRU (*reventînd*) : Da... Cum te cheamă ? Praz — şi mai cum ?..

INGINERUL : Anghel, Anghel Praz.

DUMITRU DUMITRU Da...

INGINERUL : Acum aş pleca... Ştiţi, mă aşteaptă şi oamenii... Şi să dau, înainte, şi pe-acasă...

DUMITRU DUMITRU : Da.

INGINERUL : Vă salut, sărut mîna... (*Alexandra zîmbeşte şi salută din cap. Anghel Praz iese.*)

DUMITRU DUMITRU (*cu spatele ; rar*)

Cu Ghiţă Praz am dat eu foc conacului.

ALEXANDRA : Ştiam.

DUMITRU DUMITRU (*se întoarce spre ea*) : Ştiaţi ?

ALEXANDRA : De Ghiţă Praz...

DUMITRU DUMITRU (*trece în spatele biroului şi-l sună la telefon pe Şeful de cabinet*) : Sună la Secţia sanitară, să trimită urgent o salvare cu doctori la Cireşu, la Ghiţă Praz. Urgent. (*Închide. Ca pentru sine.*) Dacă nu e prea tîrziu... Vedeţi, mi l-am amîntit pe Ghiţă Praz acum, odată cu dumneavoastră... După atîţia ani... Îl uitasem... Treizeci de ani au trecut şi eu mă văd ca atunci cu el la conacul Rudenilor. Asta a fost tot actul lui politic, şi pe urmă eu am început să construiesc o lume nouă — şi pentru el, fireşte, însă pe el l-am uitat. Şi acum nu se mai poate repara nimic.

ALEXANDRA : Eu am fost de partea dumneavoastră şi sînt şi acum.

(*Intră Şeful de cabinet.*)

ŞEFUL DE CABINET : A venit tovarăşul director general Tudor Cernat.

DUMITRU DUMITRU : Da.

(*Alexandra se ridică şi întinde mîna, de rămas bun.*)

ALEXANDRA : Vă mulţumesc pentru întrevedere. Îmi dau seama cît sinteţi

de ocupat... Dar și aceste minute pe care le-ați avut pentru mine au fost pline de interes. Pentru mine, în orice caz. Aș vrea să vă spun încă o dată că eu în mod sincer am fost și sînt și acum de partea dumneavoastră. Chiar dacă adeziunea mea nu vă spune nimic.

**DUMITRU DUMITRU** Ne vom mai revedea. Sigur. (*Dînd drumul mîinii ei.*) Și chiar dacă eu vă amintesc o istorie căreia o vreme i-ați fost victimă, să știți că istoria, din care, pînă la urmă, facem toți parte, se cuvine, în primul rînd, înțeleasă. Mi-ar face plăcere să ne ajutați în reconstruirea conacului, și poate chiar în organizarea muzeului pe care intenționăm să-l deschidem. E doar specialitatea dumneavoastră, și e și o șansă, tot a istoriei, să lucrați la muzeul propriei familii.

(*Intră Șeful de cabinet.*)

**ȘEFUL DE CABINET** : Tovarășul Anghel Tocsobie a rugat să-i amintim tovarășei Rudeanu că dînsul rămîne în continuare la casa de oaspeți.

**ALEXANDRA** Mulțumesc, faceți-mi, vă rog, legătura cu dînsul cînd ies.

**DUMITRU DUMITRU** Vă cunoașteți ?

**ALEXANDRA** : Da, mai de mult... (*Iese. Șeful de cabinet îi face loc să intre lui Tudor Cernat.*)

**TUDOR CERNAT** (*închide ușa, se oprește ferm în fața lui Dumitru Dumitru*) Am vrut să vă spun ceea ce mi-e clar că știți deja... Am venit să vă informez, nu să vă consult. Divorțez. Tovarășe prim-secretar, divorțez.

**DUMITRU DUMITRU** (*sec*) Eu nu sînt duhovnic și nu primesc spovedaniile nimănu. N-am, cum se spune, „darul“ spovedaniei. Dar nu sînt nici un simplu primitor de informații, un automat, cum crezi tu... un automat care înregistrează pur și simplu informațiile furnizate de voi, oamenii, mai fragili decît ideile. Divorțul tău e un fapt social și, dacă vrei, unul politic, și eu așa trebuie să-l tratez.

**TUDOR CERNAT** : Ba nu ! Dumneavoastră trăiți viața prin intermediari, prin audiențe, prin ce aflați aici, la aceste spovedanii umilitoare, și prin ce aflați din atîtea informări impersonale. Viața, însă, eu o trăiesc, pentru că numai eu știu cît am suferit pînă să ajung la această hotărîre care face praf viața mea, și familia mea, și tot.

**DUMITRU DUMITRU** Te-ai gîndit bine ?

**TUDOR CERNAT** : Tovarășe Dumitru, acum trei ani v-am spus că am obosit și n-ați avut timp pentru mine. M-ați

apărat totdeauna, recunosc. Dar ați făcut-o așa, cum ați fi apărat o idee. Eu, însă, omul, v-am rămas străin. Ideea rămîne intactă, omul e, totuși, individual privit, mai fragil decît o idee. Eu știu foarte bine și ce e permis și ce nu e permis... Toate le știu. Inginerul Cernat e gata să muncească la fel de orbește, omul însă, omul divorțează ! Viața mea personală mă privește. Pentru că nu m-am însurat cu societatea și nici nu divorțez de societate.

**DUMITRU DUMITRU** Dar în societate, în societatea care te-a girat pînă azi în toate actele tale, care au fost sociale.

**TUDOR CERNAT** (*repezit*) : Divorțat, sînt pentru societate mai puțin Tudor Cernat decît căsătorit ?

**DUMITRU DUMITRU** Da. Ești mai puțin.

**TUDOR CERNAT** Pentru că respect conveniențele societății noastre, am venit să vă informez. Nu pot respecta, însă, și prejudecățile. Deși, inițial, eu venisem la omul Dumitru Dumitru. N-aveam cui spune omenește o dramă a mea, omenească. M-ați obligat să raportez primului secretar, am făcut-o. Divorțez.

**DUMITRU DUMITRU** (*liniștit, mdsurat*) Care e situația soției tale acum ?

**TUDOR CERNAT** Tovarășe Dumitru (*răspicat*), nu soarta ei e în discuție acum, ci a mea. Tovarășe Dumitru, eu nu sînt și nu pot fi un erou, nu știu dacă mă înțelegeți, sau dacă mă mai puteți înțelege ?... Nu sînt un erou, nu pot fi un erou. Un erou așa cum vreți dumneavoastră. Sînt un om, un nenorocit de om, cu o singură viață. Una singură... Și pe asta vreau s-o trăiesc ! Asta trebuie să înțelegeți. E pur și simplu un fals ce vreți dumneavoastră de la mine. Nu sînt capabil, pricepeți ? (*Apoi, ironic.*) Dar ea e bine. E acasă, totul e în ordine, s-a refăcut, se îngrașă...

**DUMITRU DUMITRU** Eliberarea ta din funcție este, după cum ai înțeles, provizorie. Mai departe, vom aștepta concluziile anchetei.

**TUDOR CERNAT** : Ce mai este de anchetat ?

**DUMITRU DUMITRU** (*sec, întînde mina de despărțire*) Totul.

**TUDOR CERNAT** (*deconcertat, uluit*) Atunci..., cui pot să mă adresez și eu, pentru că trebuie să existe și pentru mine o instanță de apel ?

**DUMITRU DUMITRU** (*rece*) : Partidului.

**TUDOR CERNAT** (*ironic*) Bine, și cine mă anchetează ?

**DUMITRU DUMITRU** (*rece, distant*) Partidul.

# Tabloul 3

La Ciresu. Interior de conac bolesc. Sufragerie. In jurul mesei intinse : Bonifacia Rudeanu, Teodosie Rudeanu, Radu OGREZEANU, Ghiță Praz și soția sa, Lixandra. Ultimii doi stau timizi unul lângă altul cu miștile în poală. În afară de Radu OGREZEANU — care vorbește și ride tare — nimeni nu mănincă și nici nu bea din bucatele și băutura de pe masă.

**RADU OGREZEANU** (*vesel*) ...Prefectul, care știți că e scund, ce spun eu scund?, pitic ca bunică-său, trădătorul de la 1848, a venit exact ca și acesta... (*ride zgomotos*) într-o trăsură cu arnău pe capră și cu lampioanele aprinse în mijlocul zilei... (*Ride și se uită ce efect produce povestea asupra celorlalți, care stau nemișcați și-l ascultă*.) Da... un teatru întreg... Și el, exact ca bunicul lui — cît un copil, cînd trecea trăsura pe bulevard parcă ducea pe pernele din spate un copil de arendaș la școală. A venit îmbrăcat maior, cu sabie și cu fireturi la epoleți, și cu o grămadă de decorații pe pieptul lui de pitic (*bea și ride singur de ce povestește*), și el, el n-a făcut nici o zi de război! Ca tine, Teodosie, că nici tu n-ai făcut nimic în război... Și taică-tu, Dumnezeu să-l ierte, a murit cu durerea asta...

**TEODOSIE RUDEANU** (*după o pauză lungă*) Nu, n-am făcut nimic. Dar nici n-am făcut nimic rău. N-am știut încotro să o iau, așa că... m-am culcat și am adormit...

(*Bonifacia cu capul plecat, nemișcată, privește în față, în fărfaia goală.*)

**RADU OGREZEANU** Dar asta, Strejescu, a stat tot războiul la comenduire, a chefuit și m-a trimis pe mine la Mărășești. Zicea că vîrsta lui nu-i „permitea”... Eu am luptat, și tot neamul nostru (*către Bonifacia*), verișoară, și al lor, al Rudenilor (*semn spre Teodosie*), am fost treji, și de față, și răspunzători...

**TEODOSIE RUDEANU** (*lînștit, fără răutate*): La mine, dragă Radule, s-a ajuns oboseala neamului și somnul oboselii, și eu am dormit...

**RADU OGREZEANU** Mă rog, nu-i treaba mea... Să vă spun mai departe, de la inaugurarea monumentului. (*Către Bonifacia*.) Statuia Libertății îi spune, așa că, draga mea verișoară, tu ești Statuia Libertății... Extraordi-

nar, neamșu', sculptorul... Îți seamănă perfect. Tu, cu steagul victoriei înălțat deasupra capului... (*Parcă atunci descoperindu-i pe cei doi Praz, într-o parte a mesei, către ei*.) Extraordinar, ce asemănare...

**GHITĂ PRAZ** (*cu timiditate*): Noi, știți... nu prea mergem la oraș... N-am văzut, noi nu știm...

**RADU OGREZEANU** (*neînțelegînd deloc ce caută țărani la masa Rudenilor*): Mă rog... (*Reia — fără nici o legătură.*) ...Și el, cum s-a dat jos din trăsură, ținut de mină, exact ca un copil, fiindcă și scara trăsurii era înaltă pentru el (*ride tare*), s-a repezit la treptele monumentului, ca să ajungă sus pe meterez... (*se ineacă de ris*), acolo, unde stătea ciocoimea partidelor, ca să deschiză adunarea. Însă, nenorocitul, n-a bănuit că meterezul fiind înalt, nu va trece cu capul de el și nu va fi văzut, dar avîntul lui patriotic nu mai putea fi oprit de nimeni, și cînd a strigat: „Cetățeni!”, noi, cei de jos, n-am văzut decît pompon alb al chipiului, ca un pămătuf de bărbierit... (*Ride cu lacrimi, inecîndu-se. Ghiță Praz ride și e sfios, mai degrabă de risul lui OGREZEANU, decît de poveste. Bonifacia îl ascultă nemișcată, în timp ce Teodosie zîmbește abia, senin și îndepărtat. Radu OGREZEANU, realizînd situația.*) Mă, eu sînt singurul care mai calcă prin curtea voastră. De ce nu vă bucurați voi cînd viu eu să vă văd, și cînd viu eu să vă povestesc cum a fost cu inaugurarea statuii (*lui Teodosie*), care e chiar chipul nevastă-tii-ti, c-așa a vrut taică-tu, în ziua nunții voastre...

**BONIFACIA** (*jenată*) Ne bucurăm, cum să nu... (*Privește spre Teodosie, care se uită, însă, în gol, perfect absent.*)

**TEODOSIE RUDEANU** (*fără nici o legătură*): Să lăsăm finii aștia să se ducă acasă.

(*Ghiță Praz și nevastă-sa se ridică în picioare.*)



**RADU OGREZEANU** : Să se ducă, să se ducă... (Către cei doi.) Cum vă cheamă, că am uitat ?

**GHIȚĂ PRAZ** (cu umilință) : Ghiță Praz, boierule...

**RADU OGREZEANU** (nedându-le atenție, către Teodosie) : Tot așa sfioși erau și la nunta voastră...

**TEODOSIE RUDEANU** (ironic, absent) : Ambiția tatii — de a ne innobila prin țărani... Nașii noștri...

**BONIFACIA** ...Și finii noștri.

**TEODOSIE RUDEANU** : Da, așa a vrut el să facem nuntă în aceeași zi. Noi le-am fost lor nași, și ei — nouă. Ambiția lui. (Cei doi Praz stau, stingheriți, la ușă și nu știu ce să facă, apoi se aude un „săru'mina !” și ies.)

**RADU OGREZEANU** (indiferent la vorbele lui Teodosie, reia) : Foarte bine... și, să vă spun...

**BONIFACIA** (il intrerupe) : Dar oamenii ăștia ședeau la masă la noi, și nici n-au apucat să ia o îmbucătură...

**RADU OGREZEANU** : Nu le era lor gîndul la îmbucătură ! Astea sînt naivități specifice Rudenilor. (Iși toarnă singur vin, bea.) Vă dați voi seama de zodia în care a intrat țara asta, vă dați voi seama cum am plonjat noi în ridicol, după atîtea fapte strălucite de arme, după atîtea sacrificii și după atîtea jertfe ? Vă dați voi seama cine se lustruiește acum cu meritele atîtor nenorociți ca ăștia pe care i-ați dat voi afară de la masă acum ?

**BONIFACIA** : Cum i-am dat afară ? ! Cum, adică, „i-am dat afară” ? !...

**RADU OGREZEANU** (citic) : Iubită verișoară, stimată Bonifacia Rudeanu, din toată mindria neamului nostru n-a mai rămas nimic... Ne agățăm disperăți de un trecut care e opera altora. Noi sîntem urmașii, neputincioșii, vлага scursă a unor bunici și străbunici și așa mai departe. Pe metereze se suie, cu pomponul lui ca un pămătuf de frizer, Ambrozie Strejescu, zornăindu-și tinichelele decorațiilor pe pieptul lui de pitic. El strigă : „Cetățeni !” și „Fraților !”, însă la Mărășești eu am sărit din somn în izmene, ca să-i apăr pieptul lui mic și să-l umplu de tinichele. Cînd străbunicul nostru împărțea ca un nebul moșia Surdonia la țărani și dăruia fiecare fată de măritat cu o vacă cu vițel și cumpăra mătase pentru panglicile și corcările Revoluției de la patruzeci și opt, bunicul lui Ambrozie Strejescu, Titel Strejescu, îi scria lui Bibescu să-i dea dezlegare pentru arestarea răsculaților, fiindcă singur n-avea cum. Se născuse pe moșia noastră, isprăvnicel, și îi era greu să ridice singur mina asupra boierului care-l hrănise.

**TEODOSIE RUDEANU** (placid) : Prea multă patimă..., prea multă patimă și prea multă îngîmfare...

**RADU OGREZEANU** (repezit și aprins și de băutură) : Știi tu unde stătea perfectul Ambrozie Strejescu cînd m-a îngropat pe mine obuzul și am rămas eu cu ochii ăștia ca și cînd nu mai iese nisipul din lumina lor ?

**BONIFACIA** (semn cu mîna pe brațul lui Radu Ogrezeanu ; Teodosie iese, parcă pentru prima oară, din indiferența lui, pe chip îi apare un rictus amar) Lasă, Radule, lasă...

**RADU OGREZEANU** (ridicîndu-se brusc) : Sînteți plictisitori ! Nu știu dacă mai viu curînd pe la voi... Aș fi vrut să ieșim la rațe amîndoi primăvara asta, însă văd că nu e cazul, nu e așa ?

**TEODOSIE RUDEANU** (uscăt) : Nu.

**RADU OGREZEANU** (ignorîndu-l pe Teodosie) : Rămîneți cu bine, verișoară. (Teodosie nu se mișcă, privește absent în gol. Pare că e complet desprins de lume. Ogrezeanu se îndreaptă spre ieșire ; Bonifacia îl ia de gît și începe să plîngă pe umărul lui, fără zgomot. El o mîngîie cu dragoste.) Și tu, și eu — niște scăpătați... Fii tare, Ogrezenii au fost, ca și Rudenii, sortiți jertfei, dar noi am apucat partea cea mai neînsemnată a acestei jertfe, jertfa din afara istoriei : murim anonimi ! Fii tare, draga mea, poate copilul tău, sau copilul copilului tău să albă parte de o demnitate pe care noi n-am cunoscut-o...

**BONIFACIA** (incet, în șoaptă) : Cînd m-a cerut, am crezut că mă iubea. Nu vorbea nici atunci, era și atunci străin, cu privirea lui de orb, iar eu nu vedeam decît căruțele cu flori pe care mi le trimitea în fiecare zi... Cine și-ar fi închipuit că erau florile unui cîmîtir, cîmîtirul vieții și speranțelor mele ?... Și la copil, la Mihnea, se uită străin... (Cu speranță.) Mai vii, Radule, mai vii ?

**RADU OGREZEANU** (deodată, grăbit) : Mai viu.

(Iese. Bonifacia rămîne privind în urma lui, apoi revine la masă, și, cu ochii în gol, începe ca o somnambulă să-și împătorească șalul mare de pe scaunul pe care stătuse. Pendula bate, rar, de șapte ori. În casă năvălește, gîfîind, cu căciula în mîină, Ghiță Praz.)

**GHIȚĂ PRAZ** : Săru'mina... iertați... Dar boierul, conașul Radu, vărul dumnea-voastră..., la răscrucea fîntînilor..., s-a răsturnat, pesemne, cu cărioara... că e zdrobită... da' calul paște lîngă fin-

tână... și s-a izbit cu capul de ghizdurile fintinii de lemn... Eu l-am găsit acolo, zăcînd...

(Teodosie nu are nici o reacție. Bonifacia își infundă cu disperare capul în șalul împăturit.)

## Tabloul 4

**Mobilă puțină, subredă, veche, amestecată. Singura piesă care se detașază este un fotoliu desfundat acoperit cu șalul cel mare al Bonifaciei. Bonifacia are o carte groasă deschisă pe genunchi. În picioare, lângă ea — Alexandra Terenția.**

**ALEXANDRA** Te rog, crede-mă, nu mai are nici un rost... Și nici eu nu mai pot. Simt că leșin, dacă mai calc acolo, mă sufoc, vărs, înțelegi?!... (De afară se aude „Hei rrrrup! / Hei rrrrup! / În marș bri-ga-dier!“). *Bonifacia o privește lung.*) De ce te uiți așa la mine? Nu mai are nici un rost! Pricepi? Nu mai pot! Nu mai vreau, nu mai vreau nici subsolul ăla îngrozitor, nici mobilele alea oribile, nici vocea ei n-o mai suport, nici pianul, nici sunetele lui, nu mai pot!...

**BONIFACIA** (o privește calmă, bătînd cu degetele în cartea deschisă): Ne apropiem, ne apropiem... Paralelismul e din ce în ce mai evident. Începe purgatoriul. Totul stă scris aici... Urmăm drumul Revoluției franceze... Ne apropiem...

**ALEXANDRA** Dar pentru mine nu mai are nici un rost, nu mai suport mazarucile, nu-l mai suport pe Chopin... E ridicol, totul e ridicol...

**BONIFACIA** (retezînd cu asprime): Nu se poate! Toate astea trec, într-un an, în doi, în zece... Tu ai să cînti la pian. E o artă, e o meserie de care va fi foarte multă nevoie atunci, și tu vei ști să cînti la pian. Nu se poate cînta tot timpul „Hei rup!“ După o vreme vom reveni la Chopin, vom intra în normal și atunci tu vei ști să cînti Chopin. Acum trebuie să înveți, acum, cînd nimeni nu are timp de pian și pianele se aruncă... Toată povestea asta e scrisă aici. (Bătînd iar cu degetele în cartea de pe genunchi). Aici e scris totul... Firește, cu deosebirea că noi sîntem în alt secol și în altă lume, și am renunțat la ghilotină. Sîntem, însă, abia la început...

**ALEXANDRA** (pe gînduri): Cînd veneam, adineaori, de la contesă, de la lecțiile de pian, am văzut cum l-au ridicat pe colonelul de la parter. L-au arestat...

**BONIFACIA** (liniștită): Acum înțelegi?! Ce ne trebuie nouă, înainte de orice, este liniștea cu care trebuie să privim viitorul... Trebuie să ne pregătim pentru el...

**ALEXANDRA**: Și ce legătură are liniștea asta cu pianul?...

(Se aude o bătaie în ușă. Amindouă așteaptă neclintite.)

**BONIFACIA** (într-un tirziu) Da...

(Ușa se deschide și în cameră intră trei bărbați: doi ofițeri de securitate și un civil, mai în vîrstă. Bonifacia pune cartea alături de fotoliu, pe măsuta ca un scaun de bucătărie.)

**CIVILUL** (după ce se așază pe canapeaua-pat, întreabă) Putem să stăm?

(Bonifacia se ridică mîndră, dreaptă, în picioare. Nu răspunde. Unul dintre ofițerii de securitate se apropie, ridică de pe scaun cartea învelită în hîrtie albăstră și îi desface încet coperta.)

**OFIȚERUL DE SECURITATE** „Istoria revoluției franceze“, Editura socialistă, 1945. (Cu o expresie nedumerită, o pune la loc.)

**CIVILUL** (brusc) Dumneata te numești Bonifacia Rudeanu?

**BONIFACIA** (în picioare, sprijinită într-un baston cu cap de argint): Da.

**CIVILUL**: Mihnea Rudeanu a fost fiul dumitale?

**BONIFACIA** A murit. Și de morți nu doresc să vorbesc.

**CIVILUL**: Cînd l-ai văzut dumneata ultima oară? (Bonifacia nu răspunde.) Cînd l-ai văzut ultima dată?

**BONIFACIA** (fără duritate, cu o lumină nouă în ochi): Ce importanță are, azi, toată povestea asta? (Civilul o privește — pentru prima oară — direct în

față și Bonifacia rămîne agățată cu speranță de privirea lui.) În 1943, în iulie... (Apoi, cu glas rău.) Am ceva de plătit?...

CIVILUL (*repede*) Nu. Fata e a lui? Alexandra Terenția Rudeanu? Nu?... Are nevoie de ceva? (*Bonifacia nu reușește să răspundă, doar pleoapele ei se închid greu, afirmativ. Alexandra — ignorată pînă acum — vine*

lîngă Bonifacia să o sprijine. Civilul își pune căciula pe cap, cei doi ofițeri se ridică.) O să mai stăm de vorbă. O să trebuiască să mai stăm de vorbă... (*les toți trei. Bonifacia nu se clintește. Alexandra îi caută privirea, dar Bonifacia se uită drept înaintea ei.*)

BONIFACIA (*ca pentru sine*) Cred că a venit timpul...

## Tabloul 5

**Terasă în stil țărănesc actualizat, elegantă și de bun-gust. Două fotolii de paie și între ele o masă rotundă cu trei picloare, pe care e pusă o tavă cu o găleușă-ceaun pentru gheață, sonde și o sticlă de whisky. Anghel Tocsobie și Alexandra Terenția.**

ALEXANDRA (*suride amuzată*): Nimeni, niciodată, pînă acum, n-a făcut vreo legătură între numele meu și istorie. E curios, nu-i așa? Nici cînd trebuia să-mi scriu interminabilele autobiografii, la liceu, la facultate, și-apoi la institut, peste tot, nimeni nu m-a întrebat dacă nu cumva numele meu e legat de istoria pe care, altfel, toți o învățăm la școală, ca și mine. Și, închipuie-ți, nici la Facultatea de istorie, nici un profesor, nimeni, nu m-a întrebat...

ANGHEL TOCSOBIE (*o privește, parcă fără s-o audă*): Da...

ALEXANDRA (*ride de paradox*): Am fost azi la Cireșu să văd conacul. Sint consultanta științifică a rețacerii copilăriei mele! Îți dai seama?! Am stat în pridvorul conacului și am privit pădurile roșii. Mă ascuți?... Pădurile erau pur și simplu roșii, nu arâmii, roșii! Nu ești atent?

ANGHEL TOCSOBIE (*nu se poate concentra*): Ba da, ba da...

ALEXANDRA: Dumitru ăsta e un tip! Îmi place. El a dat foc conacului de la Cireșu. El, cu unu' Ghiță Praz și încă cîțiva...

ANGHEL TOCSOBIE (*sec*): Dumitru crede că face revoluția pe cont propriu, de la o vreme...

ALEXANDRA (*atentă*): De ce crezi asta?

ANGHEL TOCSOBIE (*pe terenul lui*): Pentru că el reprezintă o anumită fază a revoluției noastre, începutul și, dacă vrei, chiar mijlocul ei, fiindcă el a depășit, toluși, faza primitivă, sau mai exact — inițială, a revoluției. Însă și timpul lui a trecut. Dar tu nu mă ascuți...

ALEXANDRA: Ba da... mă gîndeam... Nu-i adevărat, n-ai dreptate, ipostaza primitivă, sau cum zici tu ca să îndulcești — inițială, n-are nimic primitiv în acest om. El are foarte puternică și conștiința istoriei, pentru că a și făcut istoria.

ANGHEL TOCSOBIE (*surprins*): Și noi ce facem? Eu ce fac?

ALEXANDRA: Să știi că între politică și istorie nu e totdeauna un semn de egalitate. Deocamdată facem toți politică, să vedem dacă intrăm și în istorie cu ea.

ANGHEL TOCSOBIE: În istorie intrăm sigur. Orice act politic devine, în timp, istorie.

ALEXANDRA: E adevărat, dar tot atât de important e să vedem cum anume intrăm în istorie.

ANGHEL TOCSOBIE (*iritat*): Nu te înțeleg. Ești iar pornită și iar gata să negi totul și să pui totul sub semnul întrebării.

ALEXANDRA: Azi-dimineață ați destituit voalat, pentru că i-ați zis „provizoriu”, un om important al revoluției în acest județ. Știu tot. Am aflat de la bufetiera de la partid, așteptîndu-l pe Dumitru. Toată lumea îl iubește pe acest Tudor Cernat și toată lumea îl consideră nevinovat. Fata care mi-a servit cafeaua avea ochii roșii, stătea să plîngă. De la ea am aflat...

ANGHEL TOCSOBIE: Nu l-am „destituit.” L-am pus în situația de a se apăra corect, fără alte argumente decât cele oferite de situația lui de membru de partid, la rînd cu toată lumea membrilor de partid. Și vom fi obiectivi, să știi. Dumitru însuși a fost de acord.

ALEXANDRA : Și tu ești arbitru suprem ? (*Repede, neașteptînd răspunsul lui.*) Îți place să fii arbitru, însă mie mi-ar fi plăcut mai mult să fii parte și să suferi...

ANGHEL TOCSOBIE : Nu, nu sînt eu arbitru. Sînt doar trimisul arbitrajului suprem, ca să-ți răspund în limba-jul care vîd că-ți face plăcere.

ALEXANDRA Trimisul are dreptul opiniei, are dreptul judecătorului ?

(*Telefonul, așezat pe marginea balconului din birne groase de lemn, sună insistent.*)

ANGHEL TOCSOBIE (*se ridică și ia receptorul*) : Da. Bună ziua. (*Acoperă pînă telefonului.*) Dumitru ne invită să cinăm împreună...

ALEXANDRA (*repede*) : Mi-ar face plăcere...

ANGHEL TOCSOBIE (*în telefon*) : Da, peste o jumătate de oră să vină mașina, da, aici, la casa de oaspeți, da... cu tovarășa Rudeanu. Bună ziua. (*Închide telefonul.*) Vrei un whisky ?...

ALEXANDRA (*continuîndu-și gîndul*) : Îmi face plăcere să cinez cu acest reprezentant al ipostazei primitive a revoluției. Tu, care te-ai ridicat lovînd cu atîta inteligență „primitivismul“ gîndirii lui, atunci, la ședința aceea... l-ai fi invitat, acum, la masă la București ?

ANGHEL TOCSOBIE : Nu știu.

ALEXANDRA (*tot pe firul gîndului ei*) Meritai, meritai din plin totul, dar, din păcate, atunci, tu n-ai fost cel pe care îl așteptam eu. A fost o victorie falsă a ta. Te superi ?

ANGHEL TOCSOBIE (*calm*) Nu. Știi bine. Vreau și acum, ca și atunci, să te înțeleg.

ALEXANDRA : Cel care cîștigase, deși ieșise înfrînt, fusese tocmai țaranul, primitivul ăsta de Dumitru. Și știi de ce ? Pentru că principiul apărut de tine cu atîta fervoare, și de ce să nu recunosc, cu atîta eleganță teoretică, era gol, era golit de minunata mizerie a vieții adevărate... Pe cînd el ne cerea, pur și simplu, să nu ignorăm tocmai această viață adevărată și neteoretică. Pînă la urmă, filozoful a fost el. Îți amintești cum a spus, la un moment dat ? „Bucuriile fundamentale sînt puține și simple și între ele se află viața și moartea“.

ANGHEL TOCSOBIE (*fără nici o legătură*) : Vrei să ne plimbăm pînă vine mașina ?

ALEXANDRA Nu. Îmi place aici.

ANGHEL TOCSOBIE (*se așază în genunchi, în fața ei*) : Mă lași să te îmbrățișez ? Alexandra, te iubesc.

(*Alexandra îi mîngîie părul, privind departe peste capul lui, undeva în gol, cu un zîmbet trist.*)

ALEXANDRA : Vezi, iubitele, ce ne ține pe noi departe unul de altul nu e spaima ta și a mea de ridicol, nu e nimic, nimic altceva decît frica. Frica de biografiile noastre. E adevărat, nu-i așa ?

ANGHEL TOCSOBIE (*o ridică în brațe și o ține strîns*) Te iubesc...

ALEXANDRA Ce se poate așeza între noi ?... Te întreb cariera... sau carierismul ?

ANGHEL TOCSOBIE (*ii dă drumul. Cu brațele atîrnînd neputincioase pe lîngă corp, o privește lung, trist ; apoi — cu amărăciune*) : Uite cum poate să sufere din iubire un „tovarăș“ ca mine... Crezi, oare, că s-a gîndit cineva că și unul ca mine, ajuns într-o astfel de ipostază a demnității și a puterii politice, poate să sufere din dragoste, așa — ca orice om din carne ome-nească ?

ALEXANDRA (*continuîndu-și ideea*) : ...Și, mai ales — prejudecățile... (*Re-așezîndu-se.*) Uite, vrei să-ți povestesc despre bunica mea ? (*Rîzînd.*) Despre Statuia Libertății... ?

ANGHEL TOCSOBIE (*se așază și el*) : De unde a apărut la tine această nevoie obsedantă de biografie ?... Vezi tu, cînd am intrat eu în politică, dosarele și autobiografiile contau mai mult decît omul. Dar eu, eu n-am știut niciodată ce înseamnă să-ți faci o autobiografie. Mulți ani, singurele mele cuvinte autobiografice au fost : orfelinatul Alba, Comuna Alba, Județul Alba, anul nașterii 1932.

ALEXANDRA Am o fotografie din tinerețe a Bonifaciei Rudeanu, nemăritată încă, împreună cu sora ei, fotografia care i-a servit neamțului de model pentru Statuia Libertății... Îți dai seama că sînt nepoata statuii ?...

ANGHEL TOCSOBIE : „Incolonarea !“ — a fost cuvîntul cel mai des auzit în copilăria mea.

ALEXANDRA Bunica evita să treacă prin fața statuii, o ocolea intenționat, și cînd se ducea la piață, și cînd mergea la Talcioac, duminică, să-și vindă plasele pe care le lucrase toată săptămîna — știi, a fost un timp cînd aproape toate gospodinele din orașul ăsta, pe care îl admirăm noi azi, de aici, mergeau la cumpărături cu plasele făcute de Bonifacia Rudeanu —, și ea, ori de cîte ori ieșea din casă, făcea un ocol teribil ca să nu treacă prin fața statuii...

ANGHEL TOCSOBIE : Cînd am ieșit din orfelinat și am fost trimis la școala

de meserie, și cînd am intrat în U.T.C., și apoi în partid, eram considerat un fel de favorizat al soartei, tocmai pentru că nu aveam autobiografie...

ALEXANDRA : Și, în sfîrșit, într-o după-amiază de la sfîrșitul lui mai, în 1957, cînd învățam de zor pentru bacalaureat, au venit trei de la securitate, și după plecarea lor ea mi-a spus, așa, deodată : „Cred că a venit timpul !” Atunci am aflat eu prima oară că tatăl meu, Mihnea Teodosie Rudeanu, a fost comunist...

ANGHEL TOCSOBIE (*se ridică, se uită la ceasul de la mînă*) : E timpul să vină să ne ia la cină tovarășul Dumitru... (*Alexandra se ridică și ea, Anghel Tocsobie o prinde de umeri și i se uită adînc în ochi.*) Eu pe cine iubesc ? Pe descendenta Rudenilor, sau pe fiica comunistului Mihnea Rudeanu ?

ALEXANDRA : Mihnea Teodosie Rudeanu. (*Ironic.*) Tu pe cine ai vrea să știi, sau să se știe, că lubești ?

ANGHEL TOCSOBIE : Pe tine.

ALEXANDRA : Pe mine — care ?...

(*Se aude oprindu-se o mașină, cei doi stau în picioare, așteptînd intrarea lui Dumitru. Acesta este însoțit de primvicepreședintele Mihalache.*)

DUMITRU DUMITRU (*întunecat, trist*) : Mă scuzați că am întîrziat cîteva minute...

ANGHEL TOCSOBIE (*din nou important, descoperă, într-un tirziu, expresia feței lui Dumitru*) : S-a întîmplat ceva ?

DUMITRU DUMITRU : Da. Acum un sfert de oră am fost anunțat că un tovarăș al meu a murit. Ghiță Praz... (*Către Alexandra.*) Despre care am mai vorbit...

ALEXANDRA (*cu emoție și uimire*) : A murit ? Așa de repede...

ANGHEL TOCSOBIE (*nedumerit de reacția ei*) : L-ai cunoscut ?

ALEXANDRA (*repede*) : Nu, nu... însă știu bine cine este.

DUMITRU DUMITRU : E vorba de omul cu care am semnat primul meu act revoluționar.

MIHALACHE (*iese din tăcerea lui respectuoasă*) : Înfirmîntarea e mîine. Merge și tovarășul prim...

DUMITRU DUMITRU (*pe gînduri*) : Cu carul cu boi se duc la muncă, cu carul cu boi se duc și la groapă... Acum, venind aici, pe drum mă gîndeam ce bine ar fi dacă printre obligațiile noastre, ale activiștilor de partid cu munci de răspundere, și, de fapt, ale activiștilor în general, ar fi să asiste,

trimestrial, la o înfirmîntare, și dacă se poate — la una țărănească.

ANGHEL TOCSOBIE (*sincer nedumerit*) : Nu înțeleg.

DUMITRU DUMITRU (*fără grabă, liniștit*) : E simplu. Învățăm să înțelegem și ce sîntem și cît sîntem, pentru că, furați de viață, uităm exact acest lucru atît de simplu. Și cît sînt ei, țărani, de sobri în viață, la înfirmîntare sînt muți.

MIHALACHE : Și nici în viață, ei nu-și declară sentimentele în gura mare...

DUMITRU DUMITRU (*aprobator*) : Așa e. Se lubesc o viață întreagă cu patimă, cincizeci de ani stau unul lîngă altul din dragoste, și o dată, în cincizeci de ani, nu zice unul din ei „te lubesc”. Așa și la înfirmîntare... Le e rușine să și plîngă. O lacrimă dacă le cade — e cît un potop la alții.

ANGHEL TOCSOBIE (*încercînd să înțeleagă tîlcul vorbelor lui Dumitru*) : Dar, parcă, mai sînt și bocitoarele...

DUMITRU DUMITRU : Bocitoarele sînt plătite, nu sînt rudele mortului. Ori sînt mai de departe...

MIHALACHE : De-aia e bine să vezi și cine te laudă și cine te bocțește.

(*Tocsobie îl privește, intrigat.*)

ALEXANDRA : E trist, e foarte trist...

DUMITRU DUMITRU : Și cînd tai puil de gîină e trist, și cînd tai mielul e trist, dar Paștele fără miel n-are nici un Dumnezeu. Toate bucuriile sînt întemeiate pe o picătură de sînge.

ALEXANDRA : Îngrozitor !

ANGHEL TOCSOBIE (*lui Dumitru Dumitru*) : Dumneata nu mai crezi în nimic ?

DUMITRU DUMITRU : Ba da. Dar — pentru că ați întrebat de bocitoarele — toate sentimentele gălăgioase mă pun pe gînduri. (*Direct lui Tocsobie.*) Cînd m-au arestat pe mine, se apleada frenetic numele lui Stalin, chiar în ședința în care s-a hotărît tacit acceptarea arestării mele și se aplauda pentru revoluție. Cine aplauda atunci cînd s-a hotărît că eu sînt trădător al revoluției aplaudă și azi, și mie nu-mi plac palmele care bat singure.

ANGHEL TOCSOBIE (*cu brutalitate*) : Și dumneata ce propui ?

DUMITRU DUMITRU (*zîmbînd*) : Am spus : o dată pe trimestru să participăm toți la o înfirmîntare la țară.

ANGHEL TOCSOBIE : Și cum ne planificăm ?

DUMITRU DUMITRU : Nu e greu, fiindcă toți sîntem muritori. Nu e nevoie de planificare. Dacă nașterea o mai planificăm măcar cu speranța, moartea vine ceva mai liberă...

ANGHEL TOCSOBIE (*vrînd să schimbe cursul discuției*): Ai ținut mult la el...  
DUMITRU DUMITRU: Aici nu e vorba de el sau de altul, ci de principii și de sensul pe care îl capătă ele în practica noastră politică.  
ANGHEL TOCSOBIE (*zimbînd, vrînd să mai încălzească sensul cuvintelor lui Dumitru*): Filozofia noastră e una...

DUMITRU DUMITRU: Una, sigur, dar — cum v-am mai spus și altă dată — filozofia e complicată, simplă e doar filozofia fără viață... Și, apoi, mai sînt și mijloacele...  
ALEXANDRA (*fals veselă*): Vă propun să mai vorbim și pe drum... Cît facem pînă la „Stejarul”? Mi s-a făcut tare foame...

## Tabloul 6

**Interior elegant la Tudor Cernat. Carmia Cernat — platinată, coafată, mîmînd distincția în îmbrăcăminte și ținută, mai curînd prețioasă decît elegantă — stă în picioare, țepănă, așteptînd încordată ceva, cu un aer evident agresiv. Sună telefonul. Carmia nu se mișcă. Năvălește în cameră Tudor Cernat, aproape smulgînd telefonul din furcă.**

TUDOR CERNAT (*tare*): Alo! Alo!... De ce nu răspundeți?!... Alo! Alo!... (*Trîntește receptorul. Îl ridică din nou, așteaptă, vrînd să formeze un număr. Tonul nu vine. Cernat apasă de cîteva ori, nervos, în furca aparatului. Suflă în receptor.*) Alo! Alo!... Pe mine mă ascuți, mă, Porumbarule?!... sau care dracu' mă ascuți!... În loc să mă păziți de hoți și de nemernici, mă ascultați, 'ai?... Că v-ați umflat și voi de atîta putere, de nu mai puteți!... Și vă țineți numai de reclamații și anonime (*privînd cu dușmănie spre Carmia*), ...ca să vă păziți locurile pe care credeți că vi le-ați cîștigat pe viață... (*Trîntește telefonul.*) Da' eu m-am săturat (*Carmiei*), înțelegi m-am săturat! Nu mai vreau să trăiesc în minciună, nici acasă, nici la muncă! Nicăieri! M-am săturat de toți neputincioșii care mă înconjoară! De toți! Și de ăia de la județ, care se sprijină de partid ca de-o cîrjă! Și de lozincile lor, de toate, m-am săturat! Că ăsta nu e socialism, ce construim noi aici, la uzină, e o cîrpeală, asta e! (*Se oprește furios în fața Carmiei, care și-a schimbat atitudinea, din agresivă, în umilă.*) Înțelegi?!... Că socialismul nu se poate construi numai ca o societate de binefacere... Socialismul nu e „Crucea roșie” pentru răniți, mai e și donare de sînge, da' singe curat, nu drojdie, cum se crede acum!... Că fiecare, cînd ajunge într-un post, crede că a început căpătuiala socialistă!... Că de-aia a apărut și în partid o burghezie care nu mai știe de bine și s-a umflat de putere, și cînd se rotesc și atunci se rotesc

între ei! (*Direct, Carmiei.*) Da' a început frica, frica de adevăr, și a început cocoloșeala și spălatul mîinilor de răspundere! Cum e mai greu, începe spălatul mîinilor de răspundere!...  
CARMIA (*cu ochii măriți de spaimă, cu glasul de o inocență imbecilă*): De ce, Tudore, de ce e mai greu acum?  
TUDOR CERNAT (*privește stupefiat la femeia din fața lui. Revine, apoi, la realitate. Cu vocea domolită*): Uite, Carmia, te rog, înțelege-mă, e mai bine să divorțăm... să ne despărțim... Tu nu vezi?... Nu mai avem nimic împreună... Asta e singura noastră datorie morală față de copii, și de noi, și de societate, să divorțăm...  
CARMIA (*privindu-l fix, cu o expresie disperată*): Atît de ușor renunți tu la o viață întreagă?... Atît de ușor renunți tu la anii trăiți împreună?... La tot ce ne-a legat și ne-a unit, la copiii?... Ne leagă o viață întreagă, Tudore, ne leagă un destin, ne leagă niște copii nevinovați, ne leagă atîtea insomnii... (*Cernat nu mai aude ce „îi leagă”*; Carmia, schimbînd brusc tonul, strigă cu răutate.) Da' jur, jur pe copiii mei, că nu te-am iubit niciodată, nu te-am dorit niciodată, am trăit lîngă tine ca lîngă un străin! (*Tipă isteric.*) Mi-a fost silă de tine!... Eram săracă și singură și trebuia să răzdesc și eu în viață și am crezut că tu mă poți face fericită! Dar nu... nu te-am iubit, nu te-am iubit niciodată! Martor mi-e Dumnezeu!...  
TUDOR CERNAT (*cu spatele*): Bine, bine..., am înțeles... E foarte bine așa... Divorțăm și totul e în ordinea cea mai perfectă. Dar, te rog, nu striga așa...

- CARMIA (ca și cînd nu l-ar fi auzit) : Tu nu te gîndești la copii, și la lumea asta care o să le arate pe fetele noastre ca pe niște orfane — pentru că, îți dai seama, fetele nu ți le dau, și ele, de fapt, pe mine mă iubesc, numai pe mine !... Că tu niciodată n-ai avut timp pentru ele... (Urlînd.) Foarte bine ! Și eu vreau să ne despărțim ! De mult vreau să ne despărțim !
- TUDOR CERNAT Bine, dar atunci de ce ți pi ?
- CARMIA (nu-l aude) De mult vreau să pun capăt acestei mizerii care a fost viața mea cu tine, și cu orgoliile tale nemăsurate de cuceritor al socialismului... și de erou al socialismului ! Foarte bine ! Da' să știi că te vor da afară, da... te vor destitui ! Pentru că la ei nu poți ocupa posturi de conducere dacă ești divorțat... și în felul ăsta o să te învăț și eu minte, și o să plătești tu tot chinul vieții mele cu tine !... Foarte bine, foarte bine !
- TUDOR CERNAT (stăpînindu-se) Dar putem să ne despărțim în liniște, așa... ca niște oameni civilizați, și să nu amestecăm copiii și socialismul în toată povestea asta...
- CARMIA (dezlănțuită) : De ce să nu-i amestecăm ? !
- TUDOR CERNAT (semn cu mina, de liniștire) : Carmia, te rog, nu mai striga, pentru că pot să strig și eu, mai tare ca tine... Dar nu e bine...
- CARMIA (cu intenția evidentă de a-l înnebuni) : Nu e bine ? ! De ce nu e bine ? !... Ți-e frică de lume ? ! Ți-e rușine de lume ? ! (Vulgară și provocatoare.) Da' de ce să-ți fie rușine ? ! De ce ? !
- TUDOR CERNAT : Pentru că trebuie să lăsăm impresia unor oameni civilizați.
- CARMIA : Să lăsăm impresia ? ! Peste tot să lăsăm impresia !... Mi-e silă de ipocrizia asta a voastră, mi-e silă de falsitatea asta a voastră ! Să lăsăm impresia... De ce să lăsăm impresia ? !
- TUDOR CERNAT (stăpînindu-se, în continuare) : Mă rog, atunci să nu lăsăm... Poți să ieși direct în stradă și să spui toate acestea, dacă tu crezi că în felul ăsta nu ești ipocrită.
- CARMIA (cu glasul ascuțit, dușmănos, chinuindu-se să plîngă, mototolindu-și fața cu palmele) : Nu sint, nu sint ipocrită, sigur că nu sint !...
- TUDOR CERNAT (încearcă să-l îndepărteze mîinile de pe față, Carmia se zbate isteric, urlînd) : Încetează, te rog, încetează...
- CARMIA (răcnind cu ură) : Nu, n-am să încetez, cum ai vrea tu ! Pentru că nu e moral ce faci tu cu mine și cu copiii !
- TUDOR CERNAT (încercînd s-o facă să-l privească în ochi) : Carmia, ascultă-mă, liniștește-te și ascultă-mă ! Nu de copii divorțăm noi și ne despărțim... (Carmia se zbate, încercînd să-i scape din strînsoarea mîinilor.) Ascultă-mă — ce e mai moral să dormi cu o soție pe care nu o mai iubești, și o urăști, și ai vrea în fiecare noapte s-o strîngi de gît în somn ca un criminal de rînd, și ziua, în fața lumii să treci drept un om cinstit și curat și iubitor de soție, numai ca să nu încalci prejudecățile mizere ale societății — pentru că știi și tu că și socialismul are prejudecățile lui, unele chiar mai rele ca burghezia... Sau e mai moral să te desparți cinstit, și să fii cinstit și față de familie, și în fața lumii... nu cu două fețe, una de paradă și la sărbători, și alta de toată ziua ? ! (Carmia se zbate, smucindu-și capul dintr-o parte într-alta. Cernat nu se mai poate stăpîni și începe să strige.) Așa compromitem noi cauza, fiindcă degeaba ne ferchezum la 23 August, și la miting, și la sărbători, pentru că tot urfii rămînem !
- CARMIA (se oprește din zbuciumul ei isteric și strigă cu glas rău prevestitor) : Așa, va să zică, gîndește un comunist ! Bineee...
- TUDOR CERNAT (cu vocea ridicată, răspicat) : Da, așa gîndește un comunist cinstit ! Și a fi comunist, azi, e o dramă !

## Tabloul 7

### Biroul secretarului cu probleme organizatorice Manuil Păianu.

SECRETARA (in picioare în fața lui Păianu, cu agenda deschisă în mînă) : A întrebare de dumneavoastră tovarășul Dumitru.

PĂIANU (surprins, uitîndu-se la ceas) : Cînd ? Nu-i nici șapte... A venit așa de dimineață ? Ședința e la nouă... SECRETARA : Da. Azi a venit de dimineață de tot. Nici nu începuse cu-

rătenia în sediu, 1-a găsit, și pe mili-  
țian dormind, așa... schimbul de noap-  
te. L-a chemat și pe generalul de la  
securitate la raport, 1-a adus de-acasă.

PAIANU (*hotărît*): Bine. Sint aici.  
Dă-mi-l pe Porumbaru la telefon. Vezi  
unde e — la direcție sau acasă. Ful-  
ger!

SECRETARA: Imediat. (*Iese. Păianu își  
aranjează hîrțile în mapă. Pune un  
dosar deasupra, apoi scoate altul și-l  
pune în locul primului. Sună tele-  
fonul.*)

PAIANU: Da... Alo, să trăiești, toașu'  
colonel! Ia zi-i, domn'e, ce-a fost  
aseară?... La „Stejaru”, da... Cum nu  
știi nimic?... Păi vezi că știi... La cît  
au plecat? La unșpe jumate? Aha...  
Tocsobie cu mașina, și Dumitru, ca de  
obicei, pe jos. Cine, Mihalache?... A  
fost, va să zică, și Mihalache cu el?...  
El a condus-o pe fată la cămin?  
Știu, știu că Tocsobie nu bea, da' Mi-  
halache e mal șprițar, trebuie să re-  
cunoști... Domn'e, e nemaipomenit  
puștlu' ăsta, ăsta, Mihalache..., a fă-  
cut ce-a făcut și a ajuns prim-vice-  
președinte, la vîrsta lui... Mă înțelegi,  
că ești om în toată firea... Nu e bună  
chestia asta, să știi tot timpul că în  
spatele tău stau pregătiți să-ți la lo-  
cul altii... Și de cînd cu rotirea... Să-i  
vezi cum se bucură cînd se rotește ci-  
neva... Se bucură ca proștii, dar, în  
fine... asta e situația: ne rotim. N-a-  
vem încotro. Chestia e unde ne ro-  
tește. Cum?... Da. Așa e. Și Dumitru  
le dă nas. Într-o ședință de secreta-  
riat, a spus: „Păi da, zice, noi am cre-  
zut că revoluția e țeapănă, că ne-a  
cocoțat în cîte un post și ne ține acolo  
pînă la adînci bătrînețe. Păi, noi sim-  
tem o generație a revoluției, după noi  
trebuie să vină și alții, să ne dăm la  
o parte”. Înțelegi — să ne dăm la o  
parte... că „nu putem sta anchilozați  
pînă ne scoate cu năsălla din post”.  
Păi, cum să nu sară ăștia tineri, cum,  
spune-mi?... Ce... Da, asta e, să mă  
dea unde vor, dar să nu mă dea aici  
în județ... Îți dai seama... (*Apoi, deo-  
dată, parcă și-a amintit de ceva.*)  
Domn'e, te rog, înainte nu poți să  
treci cinci minute pînă la mine? Nu  
pot... înțelege-mă, nu pot să spun... ei,  
înțelege... Peste o oră intru în ședință  
de secretariat. Nu știu ce probleme.  
Eu am pregătit tot... Probleme de ca-  
dre. cred. Hal, te rog, treci, e ceva  
confidențial... Bine, te aștept. (*Inchide  
telefonul. Intră Secretara.*)

SECRETARA Soția v-a rugat s-o sunați.

PAIANU (*rămîne perplex*): Da... (*Uluit,  
își deschide nasturele de la gît și-și  
lărgește cravata.*) Da... (*Sufocat.*) Le-  
gătura... (*Secretara iese, uimită. Sună*

telefonul.) Da... da, dragă, ce s-a în-  
țimplat?... Ce?... A venit excursia?...  
(*Deodată deconectat.*) Ei, bravo! Foar-  
te bine, cînd a venit? (*Repede.*) Și?...  
a venit cu el?... Și copiii, ce?... Ce?...  
(*Mina dreaptă, în care ținea stiloul,  
incepe să-i tremure, sărînd în sus.*  
*Apoi, slab.*) Ce?... (*Pune receptorul  
încet pe masă. Intră Secretara.*)

SECRETARA: A venit tovarășul colo-  
nel... (*Realizează starea lui Păianu.*  
*Încet.*) ...Porumbaru...

PAIANU (*cu ochii cășcați, Secretarei*):  
Copiii, ce?...

(*Secretara iese repede, lovindu-se de  
Porumbaru.*)

PORUMBARU: Salut! Zi-i repede, nea  
Manuile, că nu pot sta mult. (*Vede  
fața descompusă a lui Păianu.*) Ce e,  
frate, ce e, tovarășe Păianu?!

PAIANU (*gîfîtînd, distrus*): Da... da...  
(*Repetă, aberant.*)

PORUMBARU: Ce e, domn'e, ce s-a în-  
țimplat?!

PAIANU S-a întimplat... că a venit ex-  
cursia, înțelegi? Excursia din Iugo-  
slavia... Și fii-mea, și Laura...

PORUMBARU (*cu o speranță*): Stai, nea  
Manuile, că poate nu e excursia lor.

PAIANU (*agăfîndu-se*): Crezi?... (*Recă-  
zînd, brusc, în starea de prostrație.*)  
Era data...

PORUMBARU: Da, e adevărat. M-am  
interesat. Ieri seară la 8 trebuia să  
vină Iugoslavia.

PAIANU (*ca pentru el*): Nu se poate...  
nu se poate! Laura nu poate să-mi  
facă mie una ca asta... Și maică-sa,  
care-mi spunea: „Ce, eu n-am fugit  
cu tine de-acasă, și ne-am însurat  
abia după trei ani? Și, copilul nostru,  
cînd s-a născut, în dreptul tatălui nu  
scria «natural»?!” Adică: „lasă fata,  
că ce-a făcut?” Și-acum, uite, uite ce  
mi-a făcut...

PORUMBARU (*jenat de scena penibilă*):  
De, stai să mă mai interesez eu  
acum, de dimineață, poate că n-a fost  
data bună...

PAIANU (*fără să-l asculte, continuă să  
se lamenteze*): Și eu, care-i spuneam  
lui Dumitru — că el nu e însurat și  
n-are copii — așa-i ziceam: „Socia-  
lismul n-are nici un rost fără copii,  
fără copii n-are nici un sens”, și co-  
pii, uite ce fac copiii... Și cum stă-  
team noi trei, singuri, de sărbători, și  
ele făceau pom, și mă puneau să cînt  
cu ele! (*Cîntă, Porumbaru îl urmă-  
rește, neștiind ce să facă.*) „Moș  
mmmmii cu plete dalbe, / A sosit de  
prin nămeți...”!, că eu le întrebam  
așa, să văd ce zic „Păi bine, măi fe-  
telor, tovarășelelor, noi parcă-l sărbă-  
torim pe Moș Gerilă, și ăla e la Anul



nou, nu acum, sînteți cam misticuțe, și mă băgați și pe mine la apă"... că, lipit de apartamentul nostru, așa, zid în zid, stă prim-vicele, ăsta, Mihalache, și Viorica, nevastă-mea, zicea : „Lasă prostiile, dragă, acasă la el face fiecare ce vrea, n-o să-mi faci tu plan de muncă și acasă, tu să-l faci pe Moș Gerilă la sediu, nu aici, că-l aveți pe Dumitru bun de Moș Gerilă, cum a albit el acum e numai bun...", și Laura se ținea de gîtul ei și o îngîna cu ochii în lacrimi de fericire, și Viorica spunea că ce, „Mihalache n-a făcut și el pom, și ei cîntă, da' nu se aude, că de la noi la ei se aude, numai de la ei la noi nu se aude"... Și Laura se alintă și-mi zicea „Hai, tăticule, să cîntăm încet, mamă — in-ce-pe tu“, și iar o luam toți trei „Moș mmmii cu plete...”

(*Porumbaru îl privește în continuare consternat. Intră, speriată, Secretara.*)

SECRETARA : Vă așteaptă urgent tovarășul prim ! A venit și tovarășul Toc-sobie. Urgent !

(*Păianu se ridică, parcă halucinat.*)

PĂIANU (*în picioare, cu ochii măriți*) : Da, sînt gata, eu sînt gata de mult ! (*Vrea să-și ia mapa cu dosarele, dar nu poate s-o apuce.*)

PORUMBARU (*întors și el la realitate*) : Du-te, omule, că te așteaptă tovarășul prim și tovarășul Tocsobie ! Liniștește-te... Te anunț eu imediat ce aflu ceva. (*Manuil țese ca un automat de după birou, în mers se vede cum nu-l mai duc genunchii.*)

## Tabloul 8

**Biroul primului secretar Dumitru Dumitru. La masa lungă, stau, de o parte, Anghel Tocsobie, Dumitru Dumitru și, la un colț, David Vlsarionovici Cezar. De cealaltă parte — Secretarul cu probleme economice — Mihalache și Secretarul cu propagandă, iar între ei, un scaun gol, al lui Păianu. Intră Păianu, precipitat, roșu la față.**

ANGHEL TOCSOBIE (*ironic, disprețui-tor, privindu-și ceasul*) : Vă lăsați așteptat, tovarășe...

MIHALACHE ...Păianu.

(*Păianu rămîne cu ochii pironiți pe Mihalache.*)

DUMITRU DUMITRU (*calm*) : N-avem decît un singur punct la ordinea de zi : problema cadrelor. Vreți să spuneți ceva, înainte de a ne prezenta tovarășul Păianu problema cadrelor ?

ANGHEL TOCSOBIE (*urmărindu-și ceasul*) : Nu.

PĂIANU (*reazăzînd hirtie în mapă, își drege glasul hîrîit*) : Tovarăși...

DUMITRU DUMITRU (*simplu, intrerupîndu-l*) : Treci peste introducere, tovarășe Păianu. Treci... fiindcă am mai auzit-o și săptămîna trecută, la raportul cu nu mai știu ce dracu'. Nu ? Cred că au mai pus-o nițel la punct propagandiștii noștri, au mai pieptănat-o, au făcut-o (*ironic*) mai „filozofică“, dar tot aia e. Nu ? (*Privind spre Secretarul cu propagandă, care se uită absent în gol.*)

SECRETARUL CU PROPAGANDA (*tre-*

*sare, apoi, revenindu-și*) Poftiți ?...

Da, da... tot aia e. Nici nu putea fi alta, e și aici un stas, nu știți ? ca la cutiile de chibrituri, dar exact ca la ele, fiindcă nici la propozițiile astea, ale noastre, nu se mai aprinde ni-meni...

ANGHEL TOCSOBIE (*amuzat*) : Și-a-tunci, de ce le mai scăpărați ?

SECRETARUL CU PROPAGANDA : Sca-pără toată lumea, și de jos în sus, și de sus în jos. Dumneavoastră credeți că eu nu trec peste introducerile care preced diverse materiale care vin de la dumneavoastră, de sus ? Toți sărim.

ANGHEL TOCSOBIE (*fără să-și mai asculte pe Secretarul cu propagandă, lui Păianu*) : Poftim...

PĂIANU : Da. Am să dau citire tabelului cu cifre, și tabelelor pe ramuri, pe virste, pe profesiuni...

ANGHEL TOCSOBIE (*oprindu-l*) : Și oamenii ?

PĂIANU : Oamenii, ce ?... Mă scuzați...

ANGHEL TOCSOBIE : Oamenii ? Oamenii care stau în spatele acestor cifre.

PĂIANU : Avem, sigur că avem, toate dosarele tuturor, puse la punct. Co-respund indicațiilor la milimetru.

ANGHEL TOCSOBIE : Oamenii... Pentru că, iată, tovarășe secretar (*reze-mîndu-se pe spătarul scaunului, și cu o mînd, complice, pe scaunul lui Dumitru*), noi va trebui, ca o urmare firească a acestui raport prezentat de dumneata, să discutăm un caz concret. Un om, nu un dosar bine pus la punct. Nu un dosar care respectă milimetric indicațiile, țintarul nostru, pentru că, sigur, este un țintar al cadrelor noastre, un tabel al lui Mendeleev cu toate căsuțele perfect cunoscută, și care se aplică fiecărui activist al nostru, și e normal să fie așa, e foarte normal, dar noi discutăm, și vom discuta, acum, un om, nu un dosar, un cadru de cea mai mare răspundere aici în județ, în comitetul județean de partid, un cadru confirmat (*accentuînd*) de secretariat (Păianu, rămas în picioare, cu gura ușor deschisă, respiră zgomotos), și o să vedeți că între un raport și oamenii despre care e vorba în raport e o mare, o foarte mare diferență. (*Se uită lung, cercetător, la ceasul de la mînd. Păianu nu știe ce să facă, rămîne în picioare, cu un aer speriat, uitîndu-se cînd la Tocsobie, cînd la Dumitru Dumitru. Amîndoi par să-l ignore. Tocsobie — lui Dumitru Dumitru.*) Ținîndu-l cu fața la soare, pe-semne că bateria s-a încărcat, nu-i așa ?

DUMITRU DUMITRU Da, dar nu durează... Nici soarele ăsta n-are, de fapt, cine știe ce putere. Nici strugurii nu-i coace, mai mult îi rumenește, îl fardează, ca să zic așa.

ANGHEL TOCSOBIE (*adresîndu-se, din nou, lui Păianu*) : ...Da, pentru că noi o să discutăm acum un om, un om cu un dosar perfect din punctul de vedere al tabloului lui Mendeleev, al țintarului, cum știu că i se spune și la dumneavoastră, dar care (*accentuînd*), ca om, o să vedeți, se comportă după alt tabel, care nu mai e al lui Mendeleev, vreau să spun — cu toate căsuțele acoperite cu elemente prețioase.

(*Păianu vrea să ia în mînd hîrtiile din fața lui, dar mîinile încep să-i tremure necontrolat, ceea ce produce un zgomot de hîrtie fișită; neștiind cum să-l oprească, așază brusc hîrtiile pe masă și începe să le apese cu mîinile. Privește fix la cei doi din fața lui.*)

PĂIANU (*cu devotament și foarte tare*) : Înțeleg...

ANGHEL TOCSOBIE : Dacă înțelegeți, să considerați că raportul dumneavoastră nu e încheiat, și că e nevoie

de o severă analiză în acest sens, aici, în secretariat, și mai ales după elucidarea cazului pe care avem să-l supunem acum discuției în această întîlnire a noastră. De aceea, vă rog, pe toți, să nu tragem nici o concluzie înainte de a dezbate problema Tudor Cernat. Nu-i așa, tovarășe Dumitru ? (*Dumitru Dumitru pare obosit și complet detașat. Ochii lui Tocsobie se opresc, apoi, pe chipul prim-vicepreședintelui Mihalache, care suride ironic-compătîmîtor. Direct lui Miha-lache.*) Ce spuneți ? (*Deschide mapa de piele și scoate cîteva foi. Întirzie cîteva secunde, adresîndu-se apoi teatral celui de la capătul mesei.*) Citești dumneata ? (*Toate privirile se întorc mirate spre acesta, care, și el, scoate dintr-un dosar aflat în fața lui cîteva foi.*) Normal este să citească dînsul, tovarășul...

DAVID VISARIONOVICI CEZAR : ...David Visarionovici Cezar. (*Toți îl privesc uimiți. Mihalache începe să ridă ironic. David Visarionovici Cezar, vrînd să fie degajat, se scuză.*) ...Epoca, știți cum era atunci... (*Mihalache ride sănătos. Dumitru își privește absent mîinile, așezate paralel pe tabla mesei. David Visarionovici, neștiind ce să facă, reia.*) Tata era un habotnic în devotamentul lui, și mi-a adăugat, în '44, în acte, numele ăsta... Și așa am rămas... (*Apoi, vesel, lui Tocsobie.*) Și, cînd am fost recrutat în aparat, toate întrebările aici s-au oprit, vă dați seama...

ANGHEL TOCSOBIE : ...Da, tovarășul... DAVID VISARIONOVICI CEZAR : ...David Visarionovici Cezar.

ANGHEL TOCSOBIE : Dînsul e instructorul secției de specialitate, face controlul pe linie de partid. (*Apoi, către acesta.*) Pentru că tot dumneata te vei ocupa și de verificări, nu noi, nu-i așa ? Chestiunea privește secția dumitale, nu ? Poftim.

(*Se lasă obosit pe spătarul scaunului. Pe toată această discuție, Dumitru Dumitru a stat feapăn, nemișcat, liniștit.*)

DAVID VISARIONOVICI CEZAR (*începe să citească*) : „Subsemnata Cernat Carmia sînt de nouăsprezece ani căsătorită cu inginerul Tudor Cernat și avem doi copii, și viața noastră a fost o viață fericită pînă la avansarea soțului meu în funcția de director general al Grupului industrial. Din acel moment, tot ce am clădit împreună cu sacrificii, și lacrimi, și privațiuni de tot felul, s-a năruit, și căsnicia noastră a ajuns în pragul destrămării, și mă văd în situația de a fi lăsată pe drumuri cu doi copii, care abia acum au

nevoie de tată, și de îndrumarea lui, și de răspunderea lui. Astfel, am fost anunțată de soțul meu că intenționează să divorțeze și îmi cere, de la început, consimțământul pentru despărțire. Lovită astfel, după douăzeci de ani de sacrificii pentru întemeierea unei familii adevărate și în spiritul principiilor noastre, ale societății noastre socialiste, mă văd obligată moral să viu în fața dumneavoastră și să vă spun că nu pot admite această despărțire, și că la această vîrstă pe care o am, și cu doi copii mari, care mai mult ca oricînd au nevoie de o familie unită și încheată, eu nu am șot de lăsat, iar obligația lui este tocmai acum să se devoteze familiei, pe care a întemeiat-o și i-a dat curs în fața societății întregi. Însă aceeași obligație morală mă face să vin la dumneavoastră și să vă spun cine este azi inginerul Tudor Cernat, directorul general al Grupului industrial, căruia partidul i-a dat această înaltă răspundere și demnitate și i-a umplut pieptul de decorații, și dumneavoastră să analizați și să vedeți dacă merită el și dacă a meritat el vreedată cinstea care i s-a făcut și încrederea care i s-a acordat de către partid..." (David Visarionovici Cezar se oprește, își freacă ochii, Tocsobie îl privește întrebător.) Mă dor ochii de atîta citit. Dumneavoastră știți cum e la noi, nu mai sfîrșim de citit plîngeri, reclamații, anonime, scrisori, dosare, anchete... cred că niciodată n-o să se mai termine la noi... (Reia.) „...și zile întregi nu vine acasă, și nopți întregi nu doarme acasă, și eu stau singură, uitată de lume și sălbăticită, și n-am nici un drept să-l întreb nici de unde vine, și nici unde a dormit, și nici dacă se întoarce curînd sau nu, și de șase ani de cînd este director general viața noastră s-a pustiiit. Însă adevărul nu este al devotamentului lui pentru socialism și al luptei lui pentru progres, cum se spune în toate decretetele lui de decorare, adevărul a ieșit la iveală acum, odată cu amenințarea lui cu divorțul la care eu nu pot să consimt. În numele copiilor pe care i-am făcut și pe care avem datoria să-i dăm societății noastre socialiste educați, și învățați, și folositori, adevărul îl spun eu acum și aici, cu inima arsă și cu sufletul pustiiit de suferințe pe care, pînă acum, le-am ținut ascunse ca pe un foc rău. Și trebuie să afle și partidul, și copiii lui, adevărul acesta, pentru ca societatea să fie ferită de astfel de situații de acum înainte..."

MIHALACHE (întrerupîndu-l brusc, cu silă) Mai este ?

DAVID VISARIONOVICI CEZAR (serios) : Da. (Continuă.) „Și socialismul el îl consideră moșia lui, și e adevărat că a bătut muncitorii cum l-a bătut și pe inginerul care l-a dat acum în judecată, și la nimeni n-a cerut iertare. A călcat pe sufletele oamenilor cum a călcat și pe sufletul meu și al copiilor mei, și ar trebui să se vadă și cu ce a cumpărat el tot ce am cumpărat noi în casa noastră, fiindcă eu niciodată n-am știut ce bani are el și care e leafa lui. Și tot el era mereu nemulțumit de toate, și de uzină, și de județ, și de partid, și numai eu știu cum injura el acasă nopți întregi atîtea cadre ale partidului, și care erau purtate de muncitorii lui în fotografii și panouri la manifestație, și el striga noaptea singur, în casă, că trebuie să-i ducă pe toți neisprăviții și pe toți ireponsabilii în spinare de ani de zile și să-i mai și voteze, și să-i mai și care pe umeri la manifestație, și să cheltuiască banii uzinei pe fotografiile lor, și ei dispar și lasă pe urma lor numai praful demagogiei. Acesta e adevărul despre acest comunist care a fost luat în brațe la toate nivelele, așa că n-am de ce să mai ascund ceva partidului care ne-a dat tot nouă, fiindcă am fost mai rău decît săraci..."

(David Visarionovici Cezar, cu ȳitul uscat, face o pauză.)

MIHALACHE : Gata ? !

DAVID VISARIONOVICI CEZAR (simplu) Nu. (Citește mai departe.) „...Acesta e comunistul Tudor Cernat, pe care partidul nu-l cunoaște și trebuie să cunoască acum tot adevărul. Pe el nu l-a întrebant nimeni cum a cumpărat el un Mercedes nou cînd s-a întors din străinătate, la nici o săptămînă ; pe el nu-l întrebă nimeni nimic. Nu l-a întrebant nimeni nici ce politică au făcut părinții lui, care au fost țărăniști și aveau în casă pînă m-am măritat eu poza lui Dimitrie Gusti cu socru-meu la o horă. El tot timpul a trecut prin viață neîntrebat, iar ęl n-a spus nimănui nimic... Fiindcă el nu iubește socialismul, care, pentru el, n-a fost și nu este decît o trambulină a sa și parvină el“.

MIHALACHE (agresiv, cu dezgust) Mai este ? !... (Secretarul cu probleme economice cu capul în mîini, își acoperă ochii și fruntea. Secretarul cu propaganda desenează ceva pe o hirtie.) Mai este ? !

DAVID VISARIONOVICI CEZAR (silitor) : Da.

MIHALACHE (mai mult ca pentru el) : Ce poate să mai spună ?...

PĂIANU (cu fruntea încrețită, concentrat într-un punct fix, în gol, deodată — tare) Da !

(Toată lumea se uită la el nedumerită. Păianu se fisticește și se uită speriat în jur, rușinat — ca și cum ar fi sughițat tare, fără să se poată controla.)

DAVID VISARIONOVICI CEZAR (continuă, egal) : „...Nu există cadru de conducere la acest județ, în frunte cu tovarășul Păianu, cu care inginerul Tudor Cernat să nu fi intrat în conflict, și când venea acasă să nu-l injure și să spună, cum spunea întotdeauna despre tovarășul Păianu, deși era mai bătrîn ca el, că este cea mai crasă demonstrare a obtuzității agresive din cîte a văzut el pe lume și că e păcat că rotirea cadrelor și împropiata lor cu oameni capabili se face atât de încet și țara pierde, și el stau pe scaune fără nici o rușine și împiedică revoluția cu devotamentul lor orb. (Păianu ascultă, cu ochii mari, parcă nu înțelege, ca și cînd nu ar fi vorba despre el. Prin spatele lui Păianu, Mihalache și Secretarul cu propaganda schimbă între ei priviri amuzate, ironice.) ...Numai pe tovarășul Dumitru Dumitru nu l-a batjocorit el niciodată și de dînsul i-a fost rușine, dar zicea că numai ei amîndoi înțeleg care e rostul lor pe lume. Altfel zicea că toți s-au boierit și au uitat de unde au plecat și le e rușine să-și mai aducă aminte“.

MIHALACHE: Și ce mai spunea ? !

ANGHEL TOCSOBIE (îl privește nedumerit și iritat) : Poftim ?

MIHALACHE: Nu e de suportat un asemenea denunț mizerabil. E peste puterile mele.

ANGHEL TOCSOBIE (cu superioritate) : Ce e mizerabil ? Denunțul, sau ce ni se relatează, adică opinia celui denunțat, dacă dumitale îți place cuvîntul „denunț“.

DUMITRU DUMITRU (calm, lui David Visarionovici Cezar) : Cîtește !

DAVID VISARIONOVICI CEZAR (supus) : Nu mal e mult. (Continuă.) „...Eu îmi închei memoriul meu și vă aduc la cunoștință, iar, că nici în socialism nu crede el, cum vă închipuiți dumneavoastră și cum își închipuie tovarășii lui, fiindcă n-a fost numai o dată cînd l-am auzit eu sculîndu-se noaptea din somn și strigînd prin casă că țsta nu e socialism, ce construiește el la uzină nu e socialismul, e o cîrpeală“. (Ușa se deschide cu grîji și Șeful de cabinet — cu ochii tot timpul la Dumitru Dumitru, ca pentru încuviințare — se apleacă la urechea lui Păianu și-i pune, peste dosare, în față, un plic si-

gilat. Iese, tot atât de încet cum a intrat. Păianu ia plicul în mîinile care îi tremură imposibil de stăpînit, îl deschide, citește biletul dinăuntru și încearcă, disperat, să-l bage la loc. Îl ajută Mihalache. Lui Păianu îi tremură mîinile puse peste mapă, cu o decizie bruscă, le prinde una de alta și le ține încleștate. Toți au urmărit scena.)

DUMITRU DUMITRU : Nu te simți bine, tovarășe Păianu ?

PĂIANU (repede, hîrțit) : Nu, nu, nu e nimic.

(David Visarionovici Cezar privește către Tocsobie, care îl face semn cu capul să continue.)

DAVID VISARIONOVICI CEZAR : „...e o cîrpeală, așa... da...“

(Ușa se deschide din nou, și reîntră Șeful de cabinet. Păianu îl urmărește, ridicîndu-se pe trei sferturi din scaun. Șeful de cabinet ocolește, însă, masa, și pune plicul în fața lui Dumitru Dumitru. Acesta îl deschide, citește, și se întoarce enervat către Șeful de cabinet.)

ȘEFUL DE CABINET (scuzîndu-se) : Tovarășul colonel Porumbaru a spus să vi-l dau imediat, că e urgent...

(Păianu, cu o expresie disperată, așteaptă un cuvînt sau un semn de la Dumitru Dumitru.)

DUMITRU DUMITRU (către Păianu) : Să fim calmi, vă rog... Avem timp pentru toate. (Șefului de cabinet.) Și nu ne mai deranja, fiindcă nu ne aduci nici o noutate. E limpede ? !

(Șeful de cabinet iese, supus.)

ANGHEL TOCSOBIE (lui David Visarionovici Cezar) : Poftim !

(Cît va citi David Visarionovici Cezar ultima parte a denunțului, Păianu va căuta cu disperare privirea lui Dumitru Dumitru, care nu-și mai ridică ochii de pe un punct fixat undeva, pe masă ; apoi, va încerca — zadarnic — să scrie ceva pe o bucățică de hîrtie. Mina nu-l ascultă și sare în sus, necontrolată. Tocsobie — așezat exact în fața lui — privește ca un entomolog această zbatere ridicolă.)

DAVID VISARIONOVICI CEZAR (continuă) : „Și încheindu-mi memoriul meu, scris cu lacrimile mele și cu singele meu de soție și de mamă, țîn să vă mai aduc la cunoștință că tot atunci, în noaptea cînd el mi-a anunțat hotărîrea lui de a se despărți și eu l-am atras lui atenția că așa gîndește

un comunist astăzi ? el a spus cu glas tare, de au auzit și copiii care erau de față : «A fi comunist azi e o dramă !» Am adăugat toate acestea ca inginerul Tudor Cernat, azi director general al Grupului industrial, să fie cunoscut de dumneavoastră și să fie cunoscut tot adevărul despre el. Inchei, așadar, cu fierbintea mea rugămintă de soție și mamă ca să fiu ajutată și copiii noștri ajutați, fiindcă eu n-am bărbat de lăsat și nici copiii nu trebuie să rămână orfani“.

DUMITRU DUMITRU (*tare*) : Este, într-adevăr, este o dramă ! (*Tocsobie tresare, îl privește surprins.*) Da, a fi, azi, comunist, e o dramă — a conștiinței, a opțiunii, a acțiunii, a sacrificiului de sine, a moralei noastre. Nu e replica lui, din păcate, e a mea, de la mine a împrumutat-o. Restul îi aparține și urmează să fie judecat.

ANGHEL TOCSOBIE (*ignorind, parcă, intervenția lui Dumitru Dumitru*) : Rămîne aici, pentru analiza acestui caz, tovarășul David Visarionovici Cezar.

DAVID VISARIONOVICI CEZAR (*adunînd-și foile, zimbește înțelegător*) : Da... voi rămîne aici și voi ancheta. (*Toți se ridică. Pătianu, vrînd să*

*pară sigur de el, nu se uită și răstoarînd un scaun. Toată lumea părăsește biroul, într-o tăcere jenată și apăsătoare. Dumitru Dumitru și Tocsobie, în picioare, se privesc câteva secunde.*)

ANGHEL TOCSOBIE (*uitîndu-se lung la ceasul de la mină*) La ce oră l-ați chemat ?

DUMITRU DUMITRU : Acum. Trebuie să vină... (*Ușa se deschide și intră Tudor Cernat — hotărît, liniștit, demn. Pare să-l ignore pe Tocsobie. Privește fix în ochii lui Dumitru. Acesta întrebă, uscat :*) Cunoști scrisoarea ?

TUDOR CERNAT : Da. Mi s-a dat s-o citească. (*In continuare, numai lui Dumitru.*) La început am vrut să abdic, dar am renunțat și mă voi lupta.

DUMITRU DUMITRU : Să știi că lupta cea mai grea nu e cu dușmanul, ci cu tovarășii...

TUDOR CERNAT : Știu. Și dacă voi învinge, cîștigul va fi și pentru mine, și pentru tovarășii mei.

DUMITRU DUMITRU : Și dacă vei fi învins ?

TUDOR CERNAT : Pe nedrept ?

DUMITRU DUMITRU : Nu știu !

TUDOR CERNAT : Pierd o bătălie, nu și sensul vieții...

## Tabloul 9

**Curtea țărănească, sărăcăcioasă, a lui Ghiță Praz. Gard de uluci scorojite. Spatele casel cu pridvor înalt, cu trei trepte. Cotețe de păsări șubredă, și privata, din scinduri, bătute rar.**

**Lume multă : bărbații cu capetele descoperite, flecare în mină cu o sticlă de țuică cu dop de cocean, femeile cu basmale pe cap, ținînd în mîni azime rotunde încărcate cu mere roșii, struguri și, în mijloc, cu luminarea mortului.**

**Intră în curte Dumitru Dumitru. Secretarul cu propaganda și Șoferul, care duce o coroană mare, cu panglicile nescrise. Primii doi urcă apoi coroana pe prispă, lângă sicriu. Toată lumea tace, bocitoarele și preotul își întreprind bocetele și rugăciunea. Preotul face semne, cu mina în care ține cădelnița, să i se elibereze drumul lui Dumitru.**

**Nevasta lui Ghiță Praz îl iese în față.**

NEVASTA LUI GHIȚĂ PRAZ : Păi, dumneavoastră...

DUMITRU DUMITRU : Nu mă mai cunoști ?

NEVASTA LUI GHIȚĂ PRAZ : Nu, noi nu prea cunoaștem... Să fiil dumneata Dumitru ?! (*Văzînd că Dumitru se uită fix la chipul lui Ghiță, din sicriu, începe să toace mărunt la urechea lui.*) Săracul, Dumnezeu să-l ierte, mai avea nițel pînă să se topească și zicea, fiindcă îl lăsase și dorul de cap, că nouă ne-a murit mai de mult, înainte războiului, într-un an, patru copii și toți de aceeași boală, și tot așa zăceau

și el, cum a zăcut și Ghiță, îi lua un dor de cap și o toropeală și durmeau cu noi de vorbă, da' pe el l-a ajuns bătrînețea, și zicea, că îl lăsase, cum v-am spus, și dorul de cap : „Lasă, Lixandră, zicea, că dacă mă duc în-seamnă că apuc și eu să mă hodinesc în liniște, fiindcă mi-ajunge și dacă țî-e urît via și tu și te hodinești, că și tu te-ai spetit destul, și uite, vine sorocul, și nu rămîne nimic“. Îl venea, așa, ca un somn și cum îl lăsase și dorul de cap, ar fi durmit să se hodinească. Da' el odată s-a întins și eu zic : „Doamne, dacă se întinde în-

seamnă că se îndreaptă“, și dau să ies binișor din cerdac, și când mă uit dau cu ochii de Salvarea trimisă de dumneata. Atunci s-a deșteptat și el și nu-l mai dorea nimic. „M-am ușurat!“ zicea săracul de el și zimbea ca acum, și eu — speriată, Doamne iartă-mă — strig la el „Ghiță, a venit, mă băiete, doctorul cu la Dumitru“ și dau iar cu ochii de el, și cum se întinsese el ostenit ca să aștească și el fără dor de cap, atunci i-a alunecat capul pe perină și... așa a rămas. Doamne! (*Impingându-l pe Dumitru.*) Haideți mai înainte, treceți la capul lui, fiindcă ați fost prieten. (*Către popă, care suflă cu grije fumul de tămâie din fața lui Dumitru.*) Cădelnițează, părinte, că s-a cam topit fumul, cădelnițează, că azi a fost cald rău, și să stăruie mai mult mirosul de tămâie. Dă mai lute din mină! (*Lui Dumitru.*) Pune mîna sub căpătîiul lui, pune-o leagăn, că așa se face. (*Dumitru pune, câteva secunde, mîna sub capul lui Ghiță Praz, îl privește lung, de aproape, apoi coboară în curte, urmat de Secretarul cu propagandă și de Șofer.*)

**SECRETARUL CU PROPAGANDA** Trebuia să fi scris și noi ceva pe panglicile coroanei... Să știe lumea de unde e.

**DUMITRU DUMITRU**: Ce să fi scris? (*Se retrage cu cel dot deoparte, din fața oamenilor. De la privată și de după ea ies cîteva țărani mai bătrîni, încheindu-se, în mers, la nasturii pantalonilor. Sînt Rușinaru, Năiță Lucean, Mînzatu și Ozun.*)

**RUȘINARU**: Nici cu Dumitru prieten n-a mai putut fi el salvat. Cînd e să te ia, te ia Veta, cu prim-secretar cu tot! Așa și cu bietul Ghiță.

**MINZATU** (*are albeață la un ochi*): Păi, i-a trimis și Salvarea cu doctor, unul mai tînerel, care zice din drum, că nici nu intrase bine în curte: „Unde e tovarășul?“ Da' „tovarășul“ se termenase; termenase și cu tovarășia, termenase cu tot..

**OZUN** (*chînuindu-se să-și bage cămașa în pantaloni*): Toți termenăm... (*Își aprind țigările. În curte intră Primarul comunei și băiatul lui Ghiță Praz, Anghel.*)

**PRIMARUL**: Să trăiți!

**ANGHEL PRAZ**: Să trăiți! (*Îi întinde mîna lui Dumitru Dumitru.*)

**DUMITRU DUMITRU** (*stringînd mîna lui Anghel Praz*): Dumnezeu să-l ierte. (*Primarul rămîne cu privirea uluită la Dumitru Dumitru.*)

**NEVASTA LUI GHIȚĂ PRAZ** (*de sus, din pridvor, către Anghel*): Anghele, unde ești, mamă, nu vezi, mamă, că a tras camionul în fața casei și ne

dărimă gardul și ne lasă săraci?! (*Către una dintre femeile din curte.*) Păi nu lăsa, Mărie, focul să moară, că se afumă varza, și ce nu-i plăcea răposatului era varza afumată...

**ANGHEL PRAZ** (*scuzîndu-se*): Mă iertați... îl coboară. (*Apoi, ca un zumzet, în toată curtea: „îl coboară.“*)

**SECRETARUL CU PROPAGANDA** (*se apropie de Dumitru Dumitru și de Primar*): Stăm pînă la sfîrșit? (*Nevasta lui Ghiță Praz reapare sus, în pridvor.*)

**NEVASTA LUI GHIȚĂ PRAZ** (*strigă ascuțit*): Năiță, Luceane, Rușinarule, Ozune, Mînzatule, păi unde sînteți, muică? Unde sînt, muică? Nu-i vedeți dumneavoastră careva? Nu sînt cumva la căzan, fir-ar al morții, să vie să-l luăm pe răposatu'?

**DUMITRU DUMITRU**: Sînt toți aici... (*Secretarului cu propagandă.*) Stăm, mai învățăm și noi cum se trăiește.

**SECRETARUL CU PROPAGANDA**: Cum se trăiește?

**DUMITRU DUMITRU**: Da, cum se trăiește, și cît sîntem de fapt. (*Pe scara pridvorului urcă Năiță Lucean, Rușinaru — bombănînd ceva spre Ozun, care e în urma lui — și Mînzatu.*)

**NĂIȚĂ LUCEAN** (*lui Rușinaru*): Lasă-l, domnule, nu stăm noi acum în loc de el. Iasă-l dracului, Doamne iartă-mă!

**RUȘINARU**: Păi ce, am băut la cazanul lui?! Dacă vreau, beau și la cazanul lui, da' întîi să moară, că eu sînt prezent.

**OZUN** (*întîrîtîndu-l, din spate*): Măi băiete, tu nici la-nmormîntare nu te sfîntești?

**NEVASTA LUI GHIȚĂ PRAZ**: Păi nu așa, că zice părintele că întîi trebuie pus iar pe masă, în curte, și slujit, și pe urmă în camion!

(*Lumea din curte se agită, toți vorbesc tare.*)

**PRIMARUL** (*lui Dumitru Dumitru*): Nemernicii ăștia au stat de cînd au venit, la cazanul din fundul curții, la țuică. Direct la cazan s-au dus, cum au intrat în curte, și-acum sînt nițel afumați. Rușinaru, care e mai hazos, zicea că el n-a venit să-l vadă pe Ghiță Praz mort, el a venit la tovarăș, și tovarășul așa obișnuia, să-l ducă întîi la cazan. De fapt, le era frică să-l vadă pe Ghiță întins pe masă, pentru că, de, și el au mai îmbătrînit și simt că li se apropie, și atunci au trecut pe la cazan să-și facă nițel curaj. Năiță Lucean e primarul de la Cornu Caprel, îl știți, dar nu prea mai e nici el ce-a fost. A ostenit. Gura i-a rămas, însă, la fel de spurcată.

**DUMITRU DUMITRU** (*privind spre pridvor, fîrd să-l fi auzit, parcă, pe Pri-*

mar) : Sint totți aici, totți...  
(*In capul pridvorului apare sicriul, purtat pe umeri de băiatul lui Ghiță Praz, Năiță, Rușinaru, Ozun, Minzatu.*)

O FEMEIE : Doamne, nu sint sănătoși, o să le scape mortul din coșciug, o să vedeți !...

RUȘINARU (*oprit pe scară, nedumerit*) : Unde-l punem ?

(*Cineva vine în fugă cu o măsuță cu trei picioare, pe care o pune în mijlocul curții. Cei cinci care poartă sicriul privesc măsuța, uluiți.*)

RUȘINARU : Păi e joasă — puță, cum să pui mortul pe ea ?! (*Nimeni nu face nici o mișcare, și cei cinci cu sicriul îl lasă jos, pe masa de mămăligă.*)

O FEMEIE (*privind în coșciug*) : Parcă doarme și ride în somn, sau visează el ceva...

OZUN Și ride de noi.

(*In acest moment, cei patru — Năiță, Rușinaru, Ozun și Minzatu — dau cu ochii de Dumitru Dumitru.*)

RUȘINARU (*se apropie primul, ceilalți vin după el. Lui Dumitru Dumitru*)  
Se duse... atîta i-a fost...

NAIȚA LUCEAN : Stai și la biserică ?

DUMITRU DUMITRU (*parcă făcînd parte, acum, din grupul lor*) : Stau.

OZUN (*către Șofer*) Ați venit cu Mercedesul ?

ȘOFERUL : Nu, cu Aro.

OZUN Da, da. Nu se făcea. Uite, cu Aro ăsta era bine să-l fi dus și pe Ghiță, că ăsta urca și la cimitir, nu mai era nevoie de car. (*Convîns.*) Păi sigur, da' n-am știut. Ce, crezi că nu era voie ?

ȘOFERUL (*neconvîns*) : Nu știu...

MÎNZATU : Cum să nu fie ? Păi Aro nu e mașină de oameni ? Și Ghiță nu era om ?!

ȘOFERUL : De oameni, da' nu de morți.

NAIȚA LUCEAN (*se amestecă și el*) : Ce vorbești, domnule ? Păi omul n-ajunge și el mort ? Cine se plimbă cu Aro nu moare ?

RUȘINARU : Ssst ! (*Lui Dumitru Dumitru.*) Rămii și la pomână ?

DUMITRU DUMITRU : Nu.

RUȘINARU (*sincer mirat*) : Nu rămii la pomână ?!

DUMITRU DUMITRU : Nu mai am timp, și așa sint în întîrziere.

RUȘINARU : Cu viața ?

DUMITRU DUMITRU (*după o pauză*)

Și cu viața am ajuns în întîrziere.

NAIȚA LUCEAN (*se uită mai de aproape la sicriu*) : Domnule, să vezi că n-au măsurat sicriul, și cum capacul lui e mai înalt, să vezi că n-au cum să-l bage pe bietul Ghiță, și cum o să-l mai canonească acum.. (*Popa dă să*

*slujească, dar se împiedică în molitvelnic și se încurcă în cădelniță.*)

POPA PRUNĂ Așa..., da' căciula ?!

CÎNTĂREȚUL Căciula am lăsat-o în casă, la răposatul. E pusă bine.

POPA PRUNĂ : Așa... Unde e răposatul ?

CÎNTĂREȚUL (*il întoarce și-i arată sicriul*) : Aici.

POPA PRUNĂ Așa... (*Incepe, deodată, să cînte.*) Doaaaaaaammmmmmneee miluieeeeeesteeeeee !!!! (*In continuare nu se mai distinge nimic, decît o mormăială continuă și grăbită. Toți stau cu capetele descoperite, impietriți. Se întoarce către Cîntăreț, arătîndu-l cu cădelnița pe Dumitru Dumitru.*) Să zic ceva despre dumnealui ?

CÎNTĂREȚUL (*potolindu-l*) : Nu, nu e nevoie, noi ne-am făcut datoria pe care am avut-o. (*Îl trage deoparte.*)

RUȘINARU (*nemuțumit*) : Prună ăsta n-a făcut treaz o înmormintare în viața lui.

OZUN (*cu răutate*) : Dar botezurile ?

NAIȚA LUCEAN : Botezurile sint de petrecere, atunci te bucuri și ai dreptul la toate, însă înmormintarea...

(*Toți cei din curte încep să treacă, în sir, pe lângă sicriu, unii plîngînd, mîngiînd fruntea lui Ghiță Praz.*)

O BOCITOARE (*zbuciumîndu-se*) : Cum te duci dumneata, și cum ne lași dumneata, și ce se face ea Lixandra dumitale, moșule, și Anghel, moșule ? Cum te îndurași dumneata să ne lași acum, și cine mai strînge el, moșule, porumbul, și vine cu carul cum veneai dumneata, și cui îi mai pune ea, Lixandra dumitale, tuciuș cu lapte cald, cum îți plăcea dumitale ?! Moșulee ! Uite-te dumneata la Anghel al dumitale, cum a ajuns el inginer, și cum face el la loc conacul unde ai pus dumneata foc la început ! Moșulee !

(*O apucă tusea, nu se mai poate oprî, se înecă și e luată de lângă sicriu. Lumea sfîrșește de trecut pe la capul lui Ghiță Praz. Rămîne, dreaptă, nemîșcată, lângă sicriu. — Lixandra, nevasta lui Ghiță Praz.*)

RUȘINARU (*lui Dumitru, încet*) : Știi cum îi zicea ea ca să-l alinte, dar mai demult, cine mai știe, cînd erau și ei mai tineri, fiindcă ei s-au iubit ? (*Feciorul lui Ghiță Praz, Anghel, îngenunechează lângă sicriu, cu buzele lipite de mina lui tatcă-su, uitat, parcă, acolo.*) ...Lixandre, îi spunea ea, așa îi spunea — „Lixandru Lixandrei ești tu“. (*E o liniște desăvirșită.*)

NEAVSTA LUI GHIȚA PRAZ (*ca și cînd ar fi vorbit doar ei doi, liniștită, mîngiîndu-i fruntea*) : Lixandre... Lixandre, plecași?... Plecași, mă băiete?... (*Clopoatele încep să bată.*)

## C O R T I N A